

مرکز تحقیقات و بررسی های اقتصادی

وضعیت رقابت پذیری ایران

در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

WORLD
ECONOMIC
FORUM

معاونت اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

آبان ۱۳۹۵

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

شناسنامه گزارش:

عنوان گزارش:

وضعیت رقابت پذیری ایران
در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

ناظر: منیره امیرخانلو
کارشناس: فرناز صفدری

تاریخ انتشار: آبان ۱۳۹۵

فهرست مطالب

خلاصه مدیریتی.....	۸
مقدمه.....	۱۰
۱. معرفی گزارش رقابت پذیری جهانی.....	۱۰
۲. تعریف رقابت پذیری در گزارش رقابت پذیری جهانی.....	۱۱
۳. پوشش کشوری گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷.....	۱۱
۴. کشورهای برتر گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷.....	۱۲
جدول ۱: ده کشور برتر گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷.....	۱۳
۵. رتبه کشورها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷.....	۱۴
جدول ۲: رتبه رقابت پذیری کشورها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷.....	۱۴
جدول ۳: رتبه بندی کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷.....	۱۶
۶. چه کشورهایی بیشترین پیشرفت را در رقابت پذیری نشان می دهند؟.....	۱۷
جدول ۴: کشورهای دارای بیشترین پیشرفت در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷.....	۱۷
۷. دسته بندی کشورها در مراحل مختلف توسعه اقتصادی.....	۱۸
جدول ۵: اسامی کشورها در مراحل مختلف توسعه اقتصادی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷.....	۱۹
۸. وضعیت رقابت پذیری ایران.....	۲۲
جدول ۶: اطلاعات نماگرهای اقتصادی ایران از زمان نخستین حضور در گزارش رقابت پذیری جهانی.....	۲۲
جدول ۷: رتبه های ایران از زمان نخستین حضور در گزارش رقابت پذیری جهانی.....	۲۲
جدول ۸: وضعیت ایران در ارکان دوازده گانه رقابت پذیری از زمان نخستین حضور در گزارش رقابت پذیری جهانی.....	۲۴
رکن اول: نهادها.....	۲۵

- جدول ۹: وضعیت ایران در رکن نهادها..... ۲۶
- جدول ۱۰: چه کشورهایی در رکن نهادها برتر هستند؟..... ۲۷
- جدول ۱۱: چه کشورهایی در رکن نهادها هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۲۷
- رکن دوم: زیرساخت‌ها..... ۲۸
- جدول ۱۲: وضعیت ایران در رکن زیرساخت‌ها..... ۲۸
- جدول ۱۴: چه کشورهایی در رکن زیرساخت‌ها برتر هستند؟..... ۲۹
- جدول ۱۵: چه کشورهایی در رکن زیرساخت‌ها هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۲۹
- رکن سوم: محیط اقتصاد کلان..... ۳۰
- جدول ۱۶: وضعیت ایران در رکن محیط اقتصاد کلان..... ۳۰
- جدول ۱۷: چه کشورهایی در رکن محیط اقتصاد کلان برتر هستند؟..... ۳۱
- جدول ۱۸: چه کشورهایی در رکن محیط اقتصاد کلان هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۳۱
- رکن چهارم: بهداشت و آموزش ابتدایی..... ۳۲
- جدول ۱۹: وضعیت ایران در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی..... ۳۲
- جدول ۲۰: چه کشورهایی در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی برتر هستند؟..... ۳۳
- جدول ۲۱: چه کشورهایی در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۳۳
- رکن پنجم: آموزش عالی..... ۳۴
- جدول ۲۲: وضعیت ایران در رکن آموزش عالی..... ۳۴
- جدول ۲۳: چه کشورهایی در رکن آموزش عالی برتر هستند؟..... ۳۵
- جدول ۲۴: چه کشورهایی در رکن آموزش عالی هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۳۵
- رکن ششم: کارایی بازار کالا..... ۳۶
- جدول ۲۵: وضعیت ایران در رکن کارایی بازار کالا..... ۳۶
- جدول ۲۶: چه کشورهایی در رکن کارایی بازار کالا برتر هستند؟..... ۳۷

- جدول ۲۷: چه کشورهایی در رکن کارایی بازار کالا هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۳۷
- رکن هفتم: کارایی بازار نیروی کار..... ۳۸
- جدول ۲۸: وضعیت ایران در رکن کارایی بازار نیروی کار..... ۳۸
- جدول ۲۹: چه کشورهایی در رکن کارایی بازار نیروی کار برتر هستند؟..... ۳۹
- جدول ۳۰: چه کشورهایی در رکن کارایی بازار نیروی کار هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۳۹
- رکن هشتم: سطح توسعه بازار مالی..... ۴۰
- جدول ۳۱: وضعیت ایران در رکن سطح توسعه بازار مالی..... ۴۰
- جدول ۳۲: چه کشورهایی در رکن سطح توسعه بازار مالی برتر هستند؟..... ۴۱
- جدول ۳۳: چه کشورهایی در رکن سطح توسعه بازار مالی هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۴۱
- رکن نهم: آمادگی در حوزه فناوری..... ۴۲
- جدول ۳۴: وضعیت ایران در رکن آمادگی در حوزه فناوری..... ۴۲
- جدول ۳۵: چه کشورهایی در رکن آمادگی در حوزه فناوری برتر هستند؟..... ۴۳
- جدول ۳۶: چه کشورهایی در رکن آمادگی در حوزه فناوری هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۴۳
- رکن دهم: اندازه بازار..... ۴۴
- جدول ۳۷: وضعیت ایران در رکن اندازه بازار..... ۴۴
- جدول ۳۸: چه کشورهایی در رکن اندازه بازار برتر هستند؟..... ۴۵
- جدول ۳۹: چه کشورهایی در رکن اندازه بازار هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۴۵
- رکن یازدهم: پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری / کسب‌وکارها..... ۴۶
- جدول ۴۰: وضعیت ایران در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری / کسب‌وکارها..... ۴۶
- جدول ۴۱: چه کشورهایی در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری برتر هستند؟..... ۴۷
- جدول ۴۲: چه کشورهایی در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری هم‌ردیف ایران هستند؟..... ۴۷
- رکن دوازدهم: نوآوری..... ۴۸

- جدول ۴۳: وضعیت ایران در رکن نوآوری ۴۸
- جدول ۴۴: چه کشورهایی در رکن نوآوری برتر هستند؟ ۴۹
- جدول ۴۵: چه کشورهایی در رکن نوآوری هم‌ردیف ایران هستند؟ ۴۹
۹. بهترین و بدترین عملکردهای ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷ ۵۰
- جدول ۴۶: ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور برتر دنیا رقابت می‌کند؟ ۵۰
- جدول ۴۷: ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور آخر دنیا رقابت می‌کند؟ ۵۱
- جدول ۴۸: مشکلات اصلی کسب‌وکار در ایران چیست؟ ۵۳
۱۰. جمع‌بندی ۵۵
۱۱. منابع ۵۵

خلاصه مدیریتی

گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷ در شرایطی منتشر شده است که بسیاری از کشورها با افزایش نابرابری‌های درآمدی، گسترش تنش‌های اقتصادی و سیاسی و به طور کلی، نااطمینانی‌های بیشتری دست‌وپنجه نرم می‌کنند. در عین حال، این دوره را می‌توان یکی از آرام‌ترین ادوار تاریخ دانست: بیماری‌ها کمتر شده‌اند و فقر کاهش یافته است. در این فضای متغیر و دوگانه، مؤلفه‌های مختلف با ماهیت‌های متفاوت بر رشد و رفاه اقتصادی کشورها تأثیرگذار هستند. در این راستا، مجمع جهانی اقتصاد به طور سالانه با در نظر گرفتن طیف وسیعی از مؤلفه‌ها به مطالعه رقابت‌پذیری کشورها می‌پردازد. بنابر تعریف مجمع جهانی اقتصاد، رقابت‌پذیری به «مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عوامل تعیین‌کننده سطح بهره‌وری کشورها» اشاره دارد. از سوی دیگر، سطح بهره‌وری هر کشور، معرف سطح رفاه اقتصادی قابل کسب برای آن است.

در نظرسنجی گزارش رقابت‌پذیری جهانی سال جاری (۲۰۱۶-۲۰۱۷)، فعالان اقتصادی از ۱۳۸ کشور دنیا حضور یافته‌اند که ایران نیز برای هفتمین سال متوالی در این گزارش حضور دارد. در آخرین گزارش رقابت‌پذیری مجمع، ایران با دو رتبه سقوط نسبت به گزارش پیشین (۲۰۱۵-۲۰۱۶) که با حضور ۱۴۰ کشور انجام شده بود، در جایگاه هفتادوششم نشسته است. با وجود آنکه امتیاز رقابت‌پذیری ایران همانند سال گذشته ۴,۱ ارزیابی می‌شود، اما به دلیل تغییر عملکرد سایر کشورها، رتبه ایران دو پله به انتهای جدول نزدیک‌تر شده است. کشورهای برتر گزارش رقابت‌پذیری امسال عبارتند از: سوئیس، سنگاپور، ایالات متحده آمریکا، هلند، آلمان، سوئد، بریتانیا، ژاپن، هنگ‌کنگ و فنلاند. از این میان، سوئیس هشت سال متوالی با کسب بالاترین امتیاز، رتبه نخست رقابت‌پذیری را کسب کرده است. این در حالی است که کنگو، ونزوئلا، لیبریا، سیرالئون، موزامبیک، مالاوی، بروندي، چاد، موریتانی و یمن ده رتبه آخر جدول را از آن خود ساخته‌اند.

در گزارش امسال، برخی از کشورها موفق شده‌اند وضعیت خود را نسبت به سال گذشته به طور چشمگیری بهبود بخشند که از این میان هند با ۱۶ پله صعود، سردمدار پیشرفت در رقابت‌پذیری به شمار می‌رود. پس از هند، آلبانی و جامائیکا به ترتیب با ۱۳ و ۱۱ پله صعود، بر رتبه‌های بعدی پیشرفت در رقابت‌پذیری نشسته‌اند. بوتان، مالت و پاناما هریک با ۸ پله پیشرفت؛ بوتسوانا و گرجستان با ۷ رتبه بهبود و جمهوری دومینیک و مکزیک با ۶ رتبه پیشرفت، در جایگاه‌های بعدی ارتقاء رقابت‌پذیری قرار گرفته‌اند.

جمهوری اسلامی ایران در میان کشورهای هم‌منطقه خود پس از امارات متحده عربی (رتبه ۱۶)، قطر (رتبه ۱۸)، رژیم اشغالگر قدس (رتبه ۲۴)، عربستان سعودی (رتبه ۲۹)، آذربایجان (رتبه ۳۷)، کویت (رتبه ۳۸)، بحرین

(رتبه ۴۸)، قزاقستان (رتبه ۵۳)، ترکیه (رتبه ۵۵)، گرجستان (رتبه ۵۹)، اردن (رتبه ۶۳) و عمان (رتبه ۶۶)، در رتبه هفتادوششم جدول رقابت‌پذیری قرار گرفته است. در عین حال، کشورهای تاجیکستان (رتبه ۷۷)، ارمنستان (رتبه ۷۹)، جمهوری قرقیزستان (رتبه ۱۱۱)، مصر (رتبه ۱۱۵)، پاکستان (رتبه ۱۲۲) و یمن به عنوان آخرین کشور جدول رقابت‌پذیری (رتبه ۱۳۸)، سایر کشورهای منطقه را تشکیل می‌دهند که بعد از ایران رتبه‌بندی شده‌اند.

ایران در ۹ متغیر در زمره ۳۰ کشور برتر دنیا رقابت می‌کند. متغیرهای برتر ایران به طور عمده در حوزه‌های بهداشت و آموزش ابتدایی، اندازه بازار، محیط اقتصاد کلان و زیرساخت‌ها مشاهده می‌شوند که البته تمامی متغیرهای این حوزه‌ها قوی نیستند. به طور کلی، شمار متغیرهایی که ایران را در فهرست ۳۰ کشور انتهایی جدول رقابت‌پذیری قرار می‌دهند از این تعداد بیشتر است. ایران در ۲۸ متغیر، در میان ۳۰ کشور آخر دنیا به رقابت می‌پردازد. تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی) با رتبه ۱۳۸ و رواج مالکیت خارجی و مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان) با رتبه ۱۳۷ در قعر این فهرست مشاهده می‌شوند. پس از آن، نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)^۱، تأثیر قوانین ناظر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر کسب‌وکارها، تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)، تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی، گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها، اتکاء به مدیران حرفه‌ای (بدون دخالت روابط)، تنظیم بازار بورس و اثربخشی سهام‌داران و هیئت مدیره شرکت‌ها همگی متغیرهایی هستند که ایران در آنها در ده رتبه پایانی رقابت‌پذیری قرار دارد.

بدیهی است که بهبود رقابت‌پذیری کشور در گرو توجه به حوزه‌های دارای ضعف، در کنار کوشش در راستای اعتدالی نقاط قوت کشور است. در غیر این صورت، حتی با وجود حفظ امتیاز رقابت‌پذیری، پیشی گرفتن سایر کشورها موجب تنزل رتبه رقابت‌پذیری کشور خواهد شد. به طور عمده، ایران در زیرشاخص‌های الزامات بنیادین و عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن، امتیاز خود را به ترتیب در عدد ۴,۱ و ۳,۳ نسبت به سال گذشته حفظ کرده است. اما بهبود امتیاز کشور در عوامل تقویت‌کننده کارایی که از ۳,۸ به ۳,۹ ارتقاء یافته است موجب گردیده ایران برای نخستین بار در طول هفت سال انجام این گزارش، از مرحله گذار عبور نماید و در دسته‌بندی مراحل توسعه اقتصادی کشورها که توسط مجمع جهانی اقتصاد صورت می‌گیرد، به مرحله مبتنی بر کارایی ورود یابد. البته، امید می‌رود به مدد برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های صحیح، کشورمان بتواند در تمامی متغیرها و نماگرهای اقتصادی شاهد پیشرفت باشد.

^۱ - متغیر نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد) که ذیل رکن کارایی بازار کالا قرار دارد، در کشورهای برتر این متغیر، مقدار بیشتری را نشان می‌دهد. برای نمونه، این نسبت در سنگاپور (رتبه نخست کارایی بازار کالا) معادل ۱۵۰,۳ است. لازم به ذکر است که سنگاپور در این متغیر رتبه ۳ را در کارنامه دارد.

مقدمه

گشودگی کشورها در بستر جهانی که هر روز مرزهایش به واسطه پیشرفت‌های سریع در فناوری کمرنگ‌تر می‌شود، نیازمند برنامه‌ریزی و تدوین استراتژی‌هایی است که بتواند به‌خوبی منافع اقتصادی کشورها را در تعامل با سایر کشورها تأمین کند. اهمیت این امر در دوره‌ای که پس از امضای توافق هسته‌ای، از یک سو چشم جهان را به روی ایران گشوده است و از سوی دیگر، نور امید را در دل‌های خواهان پیوستن به جامعه جهانی نشانده است، باید بیش از سایر ادوار مورد توجه قرار گیرد. از این‌رو، بایسته است متغیرهای اقتصادی که نمایانگر وضعیت کشور در قیاس با دنیا هستند با نگاهی عینیت‌گرا دنبال گردند و مبنای اتخاذ تصمیمات و آغاز سیاست‌گذاری برپایه ضعف‌ها و نقاط قوت گردند.

گزارش رقابت‌پذیری جهانی که در ایران، حاصل همکاری اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با مجمع جهانی اقتصاد است وضعیت کشور را در ۱۱۴ نماگر اقتصادی مورد بررسی قرار می‌دهد. بنابر متغیرهایی که در این گزارش مبنای ارزیابی رقابت‌پذیری کشورها قرار گرفته‌اند، رشد اقتصادی نتیجه فرآیندها و سازوکارهای فراملی، ملی و فراملی است. بی‌شک، مدیریت این فرآیندها بدون سرمایه‌گذاری در متغیرهای رقابت‌پذیری محقق نخواهد گشت. با این نگاه، امید می‌رود گزارش پیش‌رو بتواند با به تصویر کشیدن نقاط ضعف و قوت کشور، در تبیین خط‌مشی‌های اقتصادی صحیح مثمر ثمر واقع گردد.

۱. معرفی گزارش رقابت‌پذیری جهانی

گزارش رقابت‌پذیری جهانی یکی از گزارش‌هایی است که سالانه در مجمع جهانی اقتصاد تهیه می‌شود. مجمع جهانی اقتصاد که بیش از سه دهه است به مطالعه و ارزیابی عوامل مؤثر در رقابت‌پذیری کشورها اشتغال دارد، نخستین بار این گزارش را در سال ۱۹۷۹ با پوشش ۱۹ کشور به انجام رساند. با این حال، از سال ۲۰۰۵ تاکنون، مجمع جهانی اقتصاد با تعریف شاخص رقابت‌پذیری جهانی، تحلیل خود از رقابت‌پذیری کشورها را بر مبنای مؤلفه‌های این شاخص قرار داده است.

شاخص رقابت‌پذیری جهانی ابزاری کامل و همه‌جانبه جهت سنجش ارکان رقابت‌پذیری ملی در اقتصاد خرد و کلان کشورها محسوب می‌شود. شاخص رقابت‌پذیری جهانی با فراهم نمودن میانگینی وزنی برای بسیاری از مؤلفه‌ها، که هریک به ارزیابی جنبه‌ای از رقابت‌پذیری اختصاص دارند، این مفهوم گسترده را قابل بررسی می‌سازد. تمامی این مؤلفه‌ها در قالب «دوازده رکن رقابت‌پذیری» قابل دسته‌بندی هستند که در ادامه گزارش به توضیح هریک پرداخته شده است.

۲. تعریف رقابت‌پذیری در گزارش رقابت‌پذیری جهانی

بنابر تعریف مجمع جهانی اقتصاد، در گزارش حاضر رقابت‌پذیری در مفهوم «مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عوامل تعیین‌کننده سطح بهره‌وری کشورها» به کار رفته است. از سوی دیگر، سطح بهره‌وری هر کشور، معرف سطح رفاه اقتصادی قابل کسب برای آن است.

۳. پوشش کشوری گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

پوشش کشوری گزارش رقابت‌پذیری جهانی سال جاری از ۱۴۰ کشور در سال گذشته، به ۱۳۸ کشور کاهش یافته است. برخی از کشورها نامشان در میان غایبین این گزارش به چشم می‌خورد مانند کشورهای گینه (مرحله ۱)، گویان (مرحله ۲)، هائیتی (مرحله ۱)، میانمار (مرحله ۱)، سیشل (در حال گذار از مرحله ۲ به ۳)، سوازیلند (مرحله ۲) و سورینام که به دلیل عدم رعایت حداقل‌های موردنیاز، از گزارش جاری حذف شده‌اند.

با اینحال، جمهوری دموکراتیک کنگو برای نخستین بار به گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷ پیوسته است. از طرف دیگر، برخی از کشورها، پس از یک یا چند سال وقفه و عدم حضور در گزارش، بار دیگر به آن پیوسته‌اند. باربادوس و یمن (آخرین حضور مربوط به سال ۲۰۱۴) و برونئی دارالسلام (آخرین حضور مربوط به سال ۲۰۱۳) سه کشوری هستند که امسال بار دیگر در رتبه‌بندی‌ها حضور یافته‌اند.

جمهوری اسلامی ایران از سال ۲۰۱۱-۲۰۱۰ به جمع کشورهای حاضر در رتبه‌بندی گزارش رقابت‌پذیری جهانی پیوسته که این حضور تا گزارش اخیر به طور بی‌وقفه به همت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران ادامه یافته است.

۴. کشورهای برتر گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶

سوئیس برای هشتمین سال متوالی (از سال ۲۰۰۷ تاکنون) با کسب بالاترین امتیاز رقابت‌پذیری رتبه نخست را کسب کرده است. این کشور موفق شده است حتی در مقایسه با سال‌های گذشته امتیاز بیشتری کسب نماید. ارکانی که سوئیس در آنها رتبه نخست را به نام خود ثبت کرده است عبارتند از: کارایی بازار نیروی کار، آمادگی در حوزه فناوری، پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری و نوآوری. **سنگاپور** برای ششمین سال متوالی رتبه دوم را به خود اختصاص داده است. این کشور در ارکان آموزش عالی، و کارایی بازار نیروی کار در جایگاه نخست نشسته است. زیرساخت‌های سنگاپور، با کسب رتبه دوم پس از هنگ‌کنگ، در میان بهترین‌های دنیا قرار دارد. نهادهای عمومی باکیفیت و بسیار کارآمد (رتبه ۲) و اقتصاد کلان باثبات (رتبه ۱۱) از نقاط قوت این کشور هستند. **ایالات متحده آمریکا** جایگاه سوم خود را حفظ کرده است. آمریکا با کاهش کسری بودجه، ثبات بیشتری را در محیط اقتصاد کلان تجربه می‌کند. نماگرهایی که آمریکا را در میان کشورهای برتر قرار می‌دهد عبارتند از: نوآوری، پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری، اندازه بازار، سطح توسعه بازار مالی، کارایی بازار نیروی کار، و آموزش عالی.

لهستان با یک رتبه پیشرفت نسبت به سال گذشته رتبه چهارم را در کارنامه دارد. این کشور در زیرساخت‌ها، بهداشت و آموزش ابتدایی، آموزش عالی، کارایی بازار کالا، آمادگی در حوزه فناوری، پیشرفته بودن بنگاه‌ها، و نوآوری در میان ده کشور برتر دنیا قرار گرفته است. **آلمان**، علیرغم دستیابی به بهبود اندک در امتیاز کلی، با یک پله سقوط نسبت به سال گذشته، رتبه پنجم را کسب نموده است. محیط اقتصاد کلان باثبات، کسری بودجه بسیار پائین، و - مانند سایر اقتصادهای منطقه یورو- تورم نزدیک به صفر از ویژگی‌های بارز اقتصاد این کشور است. **سوئد** با سه پله پیشرفت، به رتبه ششم دست یافته است. این کشور در سال ۲۰۱۵ موفق به کاهش کسری بودجه و ارتقاء از جایگاه سی‌ام به بیست‌ودوم در نماگر مربوطه شد. بازار نیروی کار مطلوب با نرخ بالای اشتغال از نقاط قوت این کشور است. **بریتانیا** با سه پله صعود، بر جایگاه هفتم تکیه زده است. البته، با توجه به آنکه نظرسنجی مربوط به گزارش حاضر پیش از خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا انجام شده است، آثار و تبعات احتمالی این خروج در گزارش پیش‌رو مشاهده نمی‌شود. رقابت‌پذیری بالای بریتانیا به عواملی چون بازارهای کارآمد کالا (رتبه نهم) و نیروی کار (رتبه پنجم)، پیشرفته بودن کسب‌وکارها (رتبه هفتم)، و آمادگی بالا در حوزه فناوری (رتبه سوم) بازمی‌گردد. **ژاپن** که رتبه هشتم را به خود اختصاص داده است، کماکان با وضعیت نامطلوب در محیط اقتصاد کلان دست‌پنجه نرم می‌کند. ژاپن با وجود پیشرفت ۱۷ پله‌ای نسبت به سال گذشته

که به مدد کاهش کسری بودجه بدان دست یافت، همچنان با کسب رتبه ۱۰۴ در این حوزه دچار ضعف است. همچنین، بازار نیروی کار ژاپن با کسب رتبه ۱۹ از انعطاف‌ناپذیری حکایت دارد. کسب رتبه ۱۱۵ در نماگر سهولت استخدام و استخراج نیروی کار، به خوبی مؤید چسبندگی در این حوزه است. نسبت پائین مشارکت زنان در نیروی کار به مردان (رتبه ۷۷) که یکی از ضعیف‌ترین عملکردها در میان کشورهای با درآمد بالا است، از نقاط ضعف این کشور به شمار می‌رود. در عین حال، برخورداری از زیرساخت‌های عالی (رتبه ۵)، بنگاه‌های بسیار پیشرفته (رتبه ۲)، و نهادهای پژوهشی باکیفیت (رتبه ۱۳) برخی از مزیت‌های رقابت‌پذیری این کشور را تشکیل می‌دهد. نام **هنگ‌کنگ** برای پنجمین سال متوالی با کسب رتبه نهم، در میان ۱۰ کشور برتر می‌درخشد. بخش مالی بسیار توسعه‌یافته (رتبه ۴)، بازار مالی بسیار کارآمد و انعطاف‌پذیر (رتبه ۳)، و پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری (رتبه ۱۷) از مزایای اقتصادی این کشور محسوب می‌شود. **فنلاند** با تجربه دو رتبه تنزل، جایگاه دهم را اشغال کرده است. وضعیت عالی در دسترسی به متخصصان و مهندسان (رتبه ۱)، و همکاری بالای دانشگاه و صنعت (رتبه ۲) از نقاط قابل توجه در این کشور تلقی می‌شود.

جدول ۱: ده کشور برتر گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

ده کشور برتر گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۷-۱)
سوئیس	۱	۵.۸۱
سنگاپور	۲	۵.۷۲
ایالات متحده آمریکا	۳	۵.۷۰
هلند	۴	۵.۵۷
آلمان	۵	۵.۵۷
سوئد	۶	۵.۵۳
بریتانیا	۷	۵.۴۹
ژاپن	۸	۵.۴۸
هنگ‌کنگ	۹	۵.۴۸
فنلاند	۱۰	۵.۴۴

۵. رتبه کشورها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

جدول ۲: رتبه رقابت پذیری کشورها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

رتبه کشورها در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۶-۲۰۱۷				رتبه کشورها در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۶-۲۰۱۷			
امتیاز سال جاری	اقتصاد	رتبه سال جاری	رتبه سال پیش	امتیاز سال جاری	اقتصاد	رتبه سال جاری	رتبه سال پیش
۵۸۱	سوئیس	۱	۱	۴۶	لیتوانی	۳۵	۳۶
۵۷۲	سنگاپور	۲	۲	۴۵۶	لهستان	۳۶	۴۱
۵۷۰	ایالات متحده آمریکا	۳	۳	۴۵۵	آذربایجان	۳۷	۴۰
۵۵۷	هلند	۴	۵	۴۵۳	کویت	۳۸	۳۴
۵۵۷	آلمان	۵	۴	۴۵۲	هند	۳۹	۵۵
۵۵۳	سوئد	۶	۹	۴۵۲	مالت	۴۰	۴۸
۵۴۹	بریتانیا	۷	۱۰	۴۵۲	اندونزی	۴۱	۳۷
۵۴۸	ژاپن	۸	۶	۴۵۱	پاناما	۴۲	۵۰
۵۴۸	هنگ کنگ	۹	۷	۴۵۱	روسیه	۴۳	۴۵
۵۴۴	فنلاند	۱۰	۸	۴۵	ایتالیا	۴۴	۴۲
۵۴۴	نروژ	۱۱	۹	۴۴۹	موریس	۴۵	۴۶
۵۳۵	دانمارک	۱۲	۱۱	۴۴۸	پرتغال	۴۶	۳۸
۵۳۱	نیوزیلند	۱۳	۱۲	۴۴۷	آفریقای جنوبی	۴۷	۴۹
۵۲۸	چین تایپه / تایوان	۱۴	۱۳	۴۴۷	بحرین	۴۸	۳۹
۵۲۷	کانادا	۱۵	۱۴	۴۴۵	لتونی	۴۹	۴۴
۵۲۶	امارات متحده عربی	۱۶	۱۵	۴۴۴	بلغارستان	۵۰	۵۴
۵۲۵	بلژیک	۱۷	۱۶	۴۴۱	مکزیک	۵۱	۵۷
۵۲۳	قطر	۱۸	۱۷	۴۴۱	رواندا	۵۲	۵۸
۵۲۲	اتریش	۱۹	۱۸	۴۴۱	قزاقستان	۵۳	۴۲
۵۲	لوکزامبورگ	۲۰	۱۹	۴۴۱	کاستاریکا	۵۴	۵۲
۵۲	فرانسه	۲۱	۲۰	۴۳۹	ترکیه	۵۵	۵۱
۵۱۹	استرالیا	۲۲	۲۱	۴۳۹	اسلونی	۵۶	۵۹
۵۱۸	ایرلند	۲۳	۲۲	۴۳۶	فیلیپین	۵۷	۴۷
۵۱۸	رژیم اشغالگر قدس	۲۴	۲۳	۴۳۵	برونئی دارالسلام	۵۸	عدم حضور
۵۱۶	مالزی	۲۵	۲۴	۴۳۲	گرجستان	۵۹	۶۶
۵۰۳	جمهوری کره	۲۶	۲۵	۴۳۱	ویتنام	۶۰	۵۶
۴۹۶	ایسلند	۲۷	۲۶	۴۳	کلمبیا	۶۱	۶۱
۴۹۵	چین	۲۸	۲۷	۴۳	رومانی	۶۲	۵۳
۴۸۴	عربستان سعودی	۲۹	۲۸	۴۲۹	اردن	۶۳	۶۴
۴۷۸	استونی	۳۰	۲۹	۴۲۹	بوتسوانا	۶۴	۷۱
۴۷۲	جمهوری چک	۳۱	۳۰	۴۲۸	جمهوری اسلواکی	۶۵	۶۷
۴۶۸	اسپانیا	۳۲	۳۱	۴۲۸	عمان	۶۶	۶۲
۴۶۴	شیلی	۳۳	۳۲	۴۲۳	پرو	۶۷	۶۹
۴۶۴	تایلند	۳۴	۳۳	۴۲۳	مقدونیه	۶۸	۶۰
				۴۲	مجارستان	۶۹	۶۳

ادامه جدول ۲: رتبه رقابت پذیری کشورها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

رتبه کشورها در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۶-۲۰۱۷				رتبه کشورها در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۶-۲۰۱۷			
رتبه سال پیش	رتبه سال جاری	اقتصاد	امتیاز سال جاری	رتبه سال پیش	رتبه سال جاری	اقتصاد	امتیاز سال جاری
۷۲	۷۰	مراکش	۴.۲	۱۰۶	۱۰۴	آرژانتین	۳.۸۱
۶۸	۷۱	سريلانکا	۴.۱۹	۹۵	۱۰۵	السالوادور	۳.۸۱
عدم حضور	۷۲	باربادوس	۴.۱۹	۱۰۷	۱۰۶	بنگلادش	۳.۸
۷۳	۷۳	اروگوئه	۴.۱۷	۱۱۱	۱۰۷	بوسنی و هرزگوین	۳.۸
۷۷	۷۴	کرواسی	۴.۱۵	۱۰۳	۱۰۸	گابن	۳.۷۹
۸۶	۷۵	جامائیکا	۴.۱۳	۱۰۹	۱۰۹	اتیوپی	۳.۷۷
۷۴	۷۶	جمهوری اسلامی ایران	۴.۱۲	۱۱۲	۱۱۰	کیپورد	۳.۷۶
۸۰	۷۷	تاجیکستان	۴.۱۲	۱۰۲	۱۱۱	جمهوری قرقیزستان	۳.۷۵
۷۸	۷۸	گواتمالا	۴.۰۸	۱۱۰	۱۱۲	سنگال	۳.۷۴
۸۲	۷۹	ارمنستان	۴.۰۷	۱۱۵	۱۱۳	اوگاندا	۳.۶۹
۹۳	۸۰	آلبانی	۴.۰۶	۱۱۹	۱۱۴	غنا	۳.۶۸
۷۵	۸۱	برزیل	۴.۰۶	۱۱۶	۱۱۵	مصر	۳.۶۷
۷۰	۸۲	مونتنگرو	۴.۰۵	۱۲۰	۱۱۶	تانزانیا	۳.۶۷
۶۵	۸۳	قبرس	۴.۰۴	۱۱۸	۱۱۷	پاراگوئه	۳.۶۵
۸۵	۸۴	نامیبیا	۴.۰۲	۹۶	۱۱۸	زامبیا	۳.۶
۷۹	۸۵	اوکراین	۴	۱۱۴	۱۱۹	کامرون	۳.۵۸
۸۱	۸۶	یونان	۴	۱۱۳	۱۲۰	لسوتو	۳.۵۷
۸۷	۸۷	الجزایر	۳.۹۸	۱۱۷	۱۲۱	بولیوی	۳.۵۴
۸۸	۸۸	هندوراس	۳.۹۸	۱۲۶	۱۲۲	پاکستان	۳.۴۹
۹۰	۸۹	کامبوج	۳.۹۸	۱۲۳	۱۲۳	گامبیا	۳.۴۷
۹۴	۹۰	صربستان	۳.۹۷	۱۲۲	۱۲۴	بنین	۳.۴۷
۷۶	۹۱	اکوادور	۳.۹۶	۱۲۷	۱۲۵	مالی	۳.۴۶
۹۸	۹۲	جمهوری دومینیکن	۳.۹۴	۱۲۵	۱۲۶	زیمبابوه	۳.۴۱
۸۳	۹۳	لائوس	۳.۹۳	۱۲۴	۱۲۷	نیجریه	۳.۳۹
۸۹	۹۴	ترینیداد و توباگو	۳.۹۳	۱۳۰	۱۲۸	ماداگاسکار	۳.۳۳
۹۲	۹۵	تونس	۳.۹۲	عدم حضور	۱۲۹	کنگو	۳.۲۹
۹۹	۹۶	کنیا	۳.۹	۱۳۲	۱۳۰	ونزوئلا	۳.۲۷
۱۰۵	۹۷	بوتان	۳.۸۷	۱۲۹	۱۳۱	لیبریا	۳.۲۱
۱۰۰	۹۸	نپال	۳.۸۷	۱۳۷	۱۳۲	سیرالئون	۳.۱۶
۹۱	۹۹	ساحل عاج	۳.۸۶	۱۳۳	۱۳۳	موزامبیک	۳.۱۳
۸۴	۱۰۰	مولداوی	۳.۸۶	۱۳۵	۱۳۴	مالاوی	۳.۰۸
۱۰۱	۱۰۱	لبنان	۳.۸۴	۱۳۶	۱۳۵	بروندی	۳.۰۶
۱۰۴	۱۰۲	مغولستان	۳.۸۴	۱۳۹	۱۳۶	چاد	۲.۹۵
۱۰۸	۱۰۳	نیکاراگوئه	۳.۸۱	۱۳۸	۱۳۷	موریتانی	۲.۹۴
				عدم حضور	۱۳۸	یمن	۲.۷۴

جدول ۳: رتبه‌بندی کشورهای منطقه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

رتبه رقابت‌پذیری ایران در قیاس با کشورهای منطقه در گزارش رقابت‌پذیری ۲۰۱۶-۲۰۱۷			
رتبه سال جاری	رتبه سال جاری	اقتصاد	امتیاز سال جاری
۱۷	۱۶	امارات متحده عربی	۵.۲۶
۱۴	۱۸	قطر	۵.۲۳
۲۷	۲۴	رژیم اشغالگر قدس	۵.۱۸
۲۵	۲۹	عربستان سعودی	۴.۸۴
۴۰	۳۷	آذربایجان	۴.۵۵
۳۴	۳۸	کویت	۴.۵۳
۳۹	۴۸	بحرین	۴.۴۷
۴۲	۵۳	قزاقستان	۴.۴۱
۵۱	۵۵	ترکیه	۴.۳۹
۶۶	۵۹	گرجستان	۴.۳۲
۶۴	۶۳	اردن	۴.۲۹
۶۲	۶۶	عمان	۴.۲۸
۷۴	۷۶	جمهوری اسلامی ایران	۴.۱۲
۸۰	۷۷	تاجیکستان	۴.۱۲
۸۲	۷۹	ارمنستان	۴.۰۷
۱۰۱	۱۰۱	لبنان	۳.۸۴
۱۰۲	۱۱۱	جمهوری قرقیزستان	۳.۷۵
۱۱۶	۱۱۵	مصر	۳.۶۷
۱۲۶	۱۲۲	پاکستان	۳.۴۹
عدم حضور	۱۳۸	یمن	۲.۷۴

همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌گردد، تمامی کشورهای حاشیه خلیج فارس رتبه‌های بهتری را کسب کرده‌اند. البته، از میان کشورهای عربی، عراق و از میان کشورهای منطقه، افغانستان و ترکمنستان در گزارش حضور ندارند.

۶. چه کشورهایی بیشترین پیشرفت را در رقابت پذیری نشان می دهند؟

هند برای دومین سال متوالی به پیشرفت خود در رقابت پذیری ادامه می دهد. این کشور در همه زمینه ها به ویژه، کارایی بازار کالا، پیشرفته بودن بنگاه های تجاری، و نوآوری پیشرفت کرده است. ترقی ۱۶ پله ای هند، آن را در صدر کشورهای جدول زیر قرار داده است. **بوتسوانا** از منطقه آفریقای سیاه، به لطف تقویت زیرساخت ها، آموزش عالی، و بهبود کارایی بازار کالا موفق شده است با کسب رتبه ۶۴ و ثبت ۷ رتبه ترقی، در رقابت پذیری پیشرفت کند. **گرجستان** با ۷ پله صعود، بیشترین پیشرفت را در میان کشورهای اوراسیایی نشان می دهد. بزرگترین ضعف **بوتان** به زیرساخت ها و تأمین برق بازمی گردد که به مدد سرمایه گذاری در انرژی برق آبی، رتبه ۴۱ را در کیفیت تأمین برق کسب کرده است. **مکزیک** از منطقه آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب، پیشرفت ۶ پله ای خود را مرهون بهبود کارایی بازار کالا است که بیش از هرچیز از موفقیت رقابت و اصلاحات سیاست تجاری آن خبر می دهد. پیشرفت بازار نیروی کار با افزایش انعطاف پذیری، در کنار پیشرفت بازارهای مالی از عوامل یاری کننده مکزیک در این راه بوده اند.

جدول ۴: کشورهای دارای بیشترین پیشرفت در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

ده کشور دارای بیشترین پیشرفت در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷			
کشور	رتبه از ۱۴۰ کشور		تغییر رتبه
	۲۰۱۵-۲۰۱۶	۲۰۱۶-۲۰۱۷	
هند	۵۵	۳۹	۱۶
آلبانی	۹۳	۸۰	۱۳
جامائیکا	۸۶	۷۵	۱۱
بوتان	۱۰۵	۹۷	۸
مالت	۴۸	۴۰	۸
پاناما	۵۰	۴۲	۸
بوتسوانا	۷۱	۶۴	۷
گرجستان	۶۶	۵۹	۷
جمهوری دومینیکن	۹۸	۹۲	۶
مکزیک	۵۷	۵۱	۶

۷. دسته‌بندی کشورها در مراحل مختلف توسعه اقتصادی

شاخص رقابت‌پذیری جهانی، بر اساس نظریه مراحل مختلف توسعه اقتصادی، سه مرحله را در توسعه اقتصادی کشورها از یکدیگر بازشناخته است:

- **مرحله ۱ (۳۵ اقتصاد):** در مرحله نخست توسعه، اقتصاد کشورها مبتنی بر عوامل تولید است و کشور-هایی که در این مرحله قرار دارند، به طور عمده با تکیه بر عواملی چون نیروی کار غیرماهر و منابع طبیعی به رقابت می‌پردازند. بنگاه‌ها، بر اساس قیمت پائین رقابت می‌کنند و به فروش محصولات و کالاهای اولیه اشتغال دارند. بهره‌وری پائین نیروی کار در این کشورها در دستمزدهای پائین آنها بازتاب دارد. حفظ رقابت‌پذیری در این مرحله از توسعه، به طور عمده به نهادهای دولتی و خصوصی مطلوب (رکن اول)، زیرساخت‌های توسعه‌یافته (رکن دوم)، محیط باثبات اقتصاد کلان (رکن سوم) و نیروی کار سالم و دست‌کم برخوردار از آموزش ابتدایی (رکن چهارم) بازمی‌گردد.
- **مرحله ۲ (۳۰ اقتصاد):** همگام با بهبود رقابت‌پذیری کشورها، بهره‌وری آنها و به دنبال آن دستمزد نیروی کار افزایش می‌یابد و در نتیجه، کشورها در مسیر توسعه پیش می‌روند. این عوامل، کشورها را به سوی مرحله توسعه‌ی مبتنی بر کارایی سوق می‌دهد. در این مرحله، لازم است کشورها به فرآیندهای کارآمدتر تولید روی آورند و کیفیت محصولات خود را بالا ببرند، چرا که دستمزدها افزایش یافته است و امکان افزایش قیمت‌ها وجود ندارد. در این مرحله، عوامل پیشبرد رقابت‌پذیری عبارتند از: آموزش عالی (رکن پنجم)، بازارهای کارآمد کالا (رکن ششم)، بازارهای کارآمد نیروی کار (رکن هفتم)، بازارهای مالی توسعه‌یافته (رکن هشتم)، توانایی بهره‌جستن از مزایای فناوری‌های موجود (رکن نهم) و برخورداری از بازار داخلی یا خارجی بزرگ (رکن دهم).
- **مرحله ۳ (۳۷ اقتصاد):** در نهایت، زمانی که کشورها به مرحله توسعه مبتنی بر نوآوری دست می‌یابند، دستمزدهای بالا و سطح زندگی متناسب با آن تنها در صورتی حفظ خواهد شد که کسب‌وکارها توان رقابت با محصولات جدید و منحصر به فرد را داشته باشند. در این مرحله، کشورها باید به کمک پیشرفته‌ترین فرآیندهای تولید (رکن یازدهم) و نوآوری (رکن دوازدهم)، از طریق تولید کالاهای جدید و متفاوت به رقابت بپردازند.

جدول ۵: اسامی کشورها در مراحل مختلف توسعه اقتصادی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶

اسامی کشورها در مراحل مختلف توسعه اقتصادی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶				
مرحله ۱:	در حال گذار:	مرحله ۲:	در حال گذار:	مرحله ۳:
مبتنی بر عوامل تولید (۳۵)	از مرحله ۱ به ۲ (۱۷ اقتصاد)	مبتنی بر کارایی (۳۰ اقتصاد)	از مرحله ۲ به ۳ (۱۹ اقتصاد)	مبتنی بر نوآوری (۳۷ اقتصاد)
اتیوپی	الجزایر	اردن	اروگوئه	اتریش
اوگاندا	اوکراین	ارمنستان	آرژانتین	اسپانیا
بروندی	آذربایجان	اکوادور	باربادوس	استرالیا
بنگلادش	برونئی دارالسلام	السالوادور	پاناما	استونی
بنین	بوتان	اندونزی	ترکیه	اسلوانی
پاکستان	بوتسوانا	آفریقای جنوبی	جمهوری اسلواکی	امارات متحده عربی
تاجیکستان	بولیوی	آلبانی	شیلی	ایالات متحده آمریکا
تانزانیا	روسیه	برزیل	عربستان سعودی	ایتالیا
جمهوری دموکراتیک کنگو	فیلیپین	بلغارستان	عمان	ایرلند
جمهوری قرقیزستان	قزاقستان	بوسنی و هرزگوین	کاستاریکا	ایسلند
چاد	کویت	پاراگوئه	کرواسی	آلمان
رواندا	گابن	پرو	لبنان	بحرین
زامبیا	مغولستان	تایلند	لتونی	بریتانیا
زیمبابوه	نیجریه	تونس	لهستان	بلژیک
ساحل عاج	ونزوئلا	جامائیکا	لیتوانی	پرتغال
سنگال	ویتنام	جمهوری اسلامی ایران	مالزی	تایوان / چین تایپه
سیرالئون	هندوراس	جمهوری دومنیکن	مجارستان	ترینیداد و توباگو
غنا		چین	مکزیک	جمهوری چک
کامبوج		رومانی	موریس	جمهوری کره
کامرون		سريلانکا		دانمارک
کنیا		صربستان		رژیم اشغالگر قدس
گامبیا		کلمبیا		ژاپن
لائوس		کیپورد		سنگاپور
لسوتو		گرجستان		سوئد

سوئیس فرانسه فنلاند قبرس قطر کانادا لوکزامبورگ مالت نروژ نیوزیلند هلند هنگ کنگ یونان	گواتمالا مراکش مصر مقدونیه مونتنگرو نامیبیا		لیبریا ماداگاسکار مالاوی مالی موریتانی موزامبیک مولداوی نپال نیکاراگوئه هند یمن
کشورهای حذف شده از گزارش و متعلق به این گروه	کشورهای حذف شده از گزارش و متعلق به این گروه	کشورهای حذف شده از گزارش و متعلق به این گروه	کشورهای حذف شده از گزارش و متعلق به این گروه
سیشل	سوازیلند گویان		گینه میانمار هائیتی
کشورهای ملحق شده به گزارش برای نخستین بار و متعلق به این گروه	کشورهای ملحق شده به گزارش برای نخستین بار و متعلق به این گروه	کشورهای ملحق شده به گزارش برای نخستین بار و متعلق به این گروه	کشورهای ملحق شده به گزارش برای نخستین بار و متعلق به این گروه

جمهوری دموکراتیک کنگو

کشورهای ملحق شده به گزارش پس از یک یا چند سال عدم حضور و متعلق به این گروه	کشورهای ملحق شده به گزارش پس از یک یا چند سال عدم حضور و متعلق به این گروه	کشورهای ملحق شده به گزارش پس از یک یا چند سال عدم حضور و متعلق به این گروه	کشورهای ملحق شده به گزارش پس از یک یا چند سال عدم حضور و متعلق به این گروه
باربادوس		برونئی دارالسلام	یمن

کشورهای صعود یافته از گروه های پائین تر به این گروه	کشورهای صعود یافته از گروه های پائین تر به این گروه	کشورهای صعود یافته از گروه های پائین تر به این گروه	-
عربستان سعودی	جمهوری اسلامی ایران		

کشورهای سقوط یافته از گروه های بالاتر به این گروه	کشورهای سقوط یافته از گروه های بالاتر به این گروه	کشورهای سقوط یافته از گروه های بالاتر به این گروه	کشورهای سقوط یافته از گروه های بالاتر به این گروه
جمهوری اسلواکی	برزیل رومانی	بولیوی روسیه اوکراین	مولداوی

جمهوری اسلامی ایران که از زمان نخستین حضور در رتبه بندی گزارش رقابت پذیری یعنی سال ۲۰۱۱- ۲۰۱۰ در مرحله گذار از مرحله ۱ به مرحله ۲ دسته بندی می شد، امسال برای نخستین بار موفق شده است خود را در میان اقتصادهای مبتنی بر کارایی در مرحله دوم قرار دهد.

۸. وضعیت رقابت پذیری ایران

ایران در گزارش امسال با دو پله سقوط نسبت به سال گذشته، رتبه ۷۶ را در میان ۱۳۸ کشور حاضر در گزارش کسب کرده است. این در حالی است که در گزارش رقابت پذیری سال پیش (۲۰۱۵-۲۰۱۶)، ایران در میان ۱۴۰ کشور، رتبه ۷۴ را از آن خود کرده بود. به طور کلی، بنابر آنچه در جدول زیر ملاحظه می‌گردد، ایران از زمان نخستین حضور در این رتبه بندی، با هفت پله سقوط از رتبه ۶۹ در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۰-۲۰۱۱، به رتبه ۷۶ در گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷ تنزل یافته است. وضعیت ایران در ارکان دوازده گانه رقابت پذیری و ۱۱۴ نماگر مربوطه به همراه تغییرات امتیازهای کسب شده در دو سال آخر حضور در گزارش، در جدول ۷ مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۶: اطلاعات نماگرهای اقتصادی ایران از زمان نخستین حضور در گزارش رقابت پذیری جهانی

نماگرهای اقتصادی ایران در گزارش های رقابت پذیری جهانی						
به تفکیک گزارش های رقابت پذیری جهانی						
۲۰۱۰-۲۰۱۱	۲۰۱۱-۲۰۱۲	۲۰۱۲-۲۰۱۳	۲۰۱۳-۲۰۱۴	۲۰۱۴-۲۰۱۵	۲۰۱۵-۲۰۱۶	۲۰۱۶-۲۰۱۷
۷۴.۲	۷۵.۱	۷۵.۶	۷۴.۸	۷۷.۱	۷۸	۷۹.۵
۳۳۰.۵	۳۵۷.۲	۴۸۲.۴	۵۴۸.۹	۳۶۶.۳	۴۰۴.۱	۳۸۷.۶
۴,۴۶۰	۴,۷۴۱	۶,۳۶۰	۷,۲۱۱	۴,۷۵۱	۵,۱۸۳	۴,۸۷۷
۱.۱۹	۱.۱۲	۱.۲۶	۱.۲۰	۱.۰۹	۱.۲۴	۱.۲۱

جدول ۷: رتبه های ایران از زمان نخستین حضور در گزارش رقابت پذیری جهانی

رتبه های ایران در گزارش های رقابت پذیری جهانی			
گزارش های رقابت پذیری	تعداد کشورها	رتبه	امتیاز (۷-۱)
۲۰۱۶-۲۰۱۷	۱۳۸	۷۶	۴.۱۲
۲۰۱۵-۲۰۱۶	۱۴۰	۷۴	۴.۱
۲۰۱۴-۲۰۱۵	۱۴۴	۸۳	۴
۲۰۱۳-۲۰۱۴	۱۴۸	۸۲	۴.۱
۲۰۱۲-۲۰۱۳	۱۴۴	۶۶	۴.۲۲
۲۰۱۱-۲۰۱۲	۱۴۲	۶۲	۴.۲۶
۲۰۱۰-۲۰۱۱	۱۳۹	۶۹	۴.۱۴

در ادامه گزارش، دوازده رکن رقابت‌پذیری به ترتیب ذیل تشریح شده‌اند. در جدول ۸، رتبه و امتیاز ایران از زمان نخستین حضور در رتبه‌بندی تا سال ۲۰۱۶-۲۰۱۷ در هر یک از ارکان قابل مشاهده است:

الزامات بنیادین

۱. نهادها
۲. زیرساخت‌ها
۳. محیط اقتصاد کلان
۴. بهداشت و آموزش ابتدایی

عوامل تقویت‌کننده کارایی

۵. آموزش عالی
۶. کارایی بازار کالا
۷. کارایی بازار نیروی کار
۸. سطح توسعه بازار مالی
۹. آمادگی در حوزه فناوری
۱۰. اندازه بازار

عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن

۱۱. پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری (کسب‌وکارها)
۱۲. نوآوری

جدول ۸: وضعیت ایران در ارکان دوازده گانه رقابت پذیری از زمان نخستین حضور در گزارش رقابت پذیری جهانی

رتبه ایران در ارکان دوازده گانه شاخص رقابت پذیری جهانی (از نخستین سال حضور تا آخرین گزارش)

۲۰۱۶-۲۰۱۷		۲۰۱۵-۲۰۱۶		۲۰۱۴-۲۰۱۵		۲۰۱۳-۲۰۱۴		۲۰۱۲-۲۰۱۳		۲۰۱۱-۲۰۱۲		۲۰۱۰-۲۰۱۱		ارکان دوازده گانه شاخص رقابت پذیری جهانی
در میان ۱۳۸ کشور		در میان ۱۴۰ کشور		در میان ۱۴۴ کشور		در میان ۱۴۸ کشور		در میان ۱۴۴ کشور		در میان ۱۴۲ کشور		در میان ۱۳۹ کشور		
رتبه	امتیاز (۱-۷)	رتبه	امتیاز (۱-۷)	رتبه	امتیاز (۱-۷)	رتبه	امتیاز (۱-۷)	رتبه	امتیاز (۱-۷)	رتبه	امتیاز (۱-۷)	رتبه	امتیاز (۱-۷)	شاخص رقابت پذیری جهانی
۴.۱	۷۶	۴.۱	۷۴	۴	۸۳	۴.۱	۸۲	۴.۲	۶۶	۴.۳	۶۲	۴.۱	۶۹	
۴.۶	۶۱	۴.۶	۶۳	۴.۶	۷۱	۴.۵	۷۵	۴.۷	۵۹	۴.۸	۵۱	۴.۶	۶۳	الزامات بنیادین
۳.۶	۹۰	۳.۶	۹۴	۳.۴	۱۰۸	۳.۷	۸۳	۳.۹	۶۸	۳.۸	۷۲	۳.۷	۸۲	نهادها
۴.۲	۵۹	۴.۲	۶۳	۴.۱	۶۹	۴.۱	۶۵	۴	۶۹	۴	۶۷	۳.۷	۷۴	زیرساختها
۴.۶	۷۲	۴.۸	۶۶	۴.۸	۶۲	۴.۳	۱۰۰	۴.۸	۵۷	۵.۶	۲۷	۵	۴۵	محیط اقتصاد کلان
۶.۱	۴۹	۶	۴۷	۶	۵۲	۶	۵۱	۶	۴۶	۵.۹	۵۰	۵.۹	۵۴	بهداشت و آموزش ابتدایی
۳.۹	۸۹	۳.۸	۹۰	۳.۷	۹۸	۳.۷	۹۸	۳.۸	۹۰	۳.۸	۸۸	۳.۸	۹۰	عوامل تقویت کننده کارایی
۴.۶	۶۰	۴.۳	۶۹	۴.۲	۷۸	۴	۸۸	۴.۱	۷۸	۳.۹	۸۹	۳.۸	۸۷	آموزش عالی
۴	۱۱۱	۴	۱۰۹	۳.۹	۱۲۰	۳.۹	۱۱۰	۴	۹۸	۳.۹	۱۰۳	۳.۸	۹۸	کارایی بازار کالا
۳.۲	۱۳۴	۳.۲	۱۳۸	۳	۱۴۲	۳	۱۴۵	۳.۲	۱۴۱	۳.۳	۱۳۹	۳.۴	۱۳۵	کارایی بازار نیروی کار
۲.۹	۱۳۱	۲.۸	۱۳۴	۳	۱۲۸	۳.۲	۱۳۰	۳.۴	۱۲۳	۳.۳	۱۲۳	۳.۳	۱۲۰	سطح توسعه بازار مالی
۳.۳	۹۷	۳.۲	۹۹	۳	۱۰۷	۳	۱۱۶	۳.۱	۱۱۱	۳.۱	۱۰۴	۳.۲	۹۶	آمادگی در حوزه فناوری
۵.۲	۱۹	۵.۲	۱۹	۵.۱	۲۱	۵.۱	۱۹	۵.۲	۱۸	۵.۱	۲۱	۵.۱	۲۰	اندازه بازار
۳.۳	۱۰۱	۳.۳	۱۰۲	۳.۳	۱۰۲	۳.۴	۸۶	۳.۵	۷۷	۳.۴	۸۳	۳.۳	۸۲	عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن
۳.۵	۱۰۹	۳.۵	۱۱۰	۳.۵	۱۱۰	۳.۶	۱۰۴	۳.۷	۹۳	۳.۶	۹۲	۳.۶	۹۱	پیشرفته بودن بنگاه های تجاری
۳.۲	۸۹	۳.۱	۹۰	۳.۱	۸۶	۳.۲	۷۱	۳.۲	۶۵	۳.۱	۷۰	۳.۱	۶۶	نوآوری

در ادامه سعی شده است علاوه بر تعریف هریک از ارکان، در قالب جدول های شماره ۹ تا ۴۵ به تبیین وضعیت ایران در هر رکن، رتبه و امتیاز کسب شده و تغییرات امتیازات در دو سال آخر گزارش پرداخته شود. مطالعه دقیق روندهای کاهشی یا افزایشی هریک از نماگرها تصویر شفافی از وضعیت کشور در رکن مربوطه نشان می دهد که می تواند پایه تصمیم گیری و سیاست گذاری های مربوطه در جهت تقویت نقاط قوت یا مرتفع ساختن نقاط ضعف واقع گردد. شایان ذکر است که به دلیل تعداد متغیر کشورها در سال های مختلف و عملکرد متفاوت آنها، توجه صرف به رتبه کشورها معیار کاملی برای سنجش عملکرد کشور در طول زمان نیست و به همین دلیل، ضمن ارائه رتبه های ایران در ارکان مختلف و متغیرهای وابسته، روند تغییر امتیازات هر رکن و متغیرهای مربوطه مبنای سنجش وضعیت کشور قرار گرفته است. از سوی دیگر، بهبود یا تنزل وضعیت در هریک از نماگرها، تنها با افزایش کمی امتیاز کسب شده قابل سنجش نیست و در برخی از نماگرها مانند مرگ و میر نوزادان یا تعرفه های تجاری، کسب امتیاز بیشتر به معنای بدتر شدن وضعیت است که علایم (صعودی، نزولی و ثابت) در تمامی جدول ها با در نظر گرفتن این ملاحظه محاسبه شده اند. علاوه بر این، ده کشور برتر در هریک از نماگرها در ادامه قید شده اند و البته، به منظور ارائه تصویر شفاف تر از جایگاه ایران در مقایسه با سایر کشورها، وضعیت ایران در قیاس با ده کشور دارای رتبه نزدیک به ایران، در جدول های مربوطه به نمایش درآمده است.

راهنمای علایم جدول ها

	بهبود وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)
	تنزل وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)
	عدم تغییر وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)

رکن اول: نهادها

محیط نهادی هر کشور تابعی از رفتار و کارایی ذی نفعان بخش خصوصی و دولتی آن است. چارچوب حقوقی و اجرایی که افراد، بنگاه ها و دولت ها در آن با یکدیگر تعامل دارند نقش قابل توجهی در رقابت پذیری و رشد کشورها دارد. محیط نهادی بر تصمیمات سرمایه گذاری تأثیرگذار است و در نحوه تحمل هزینه استراتژی های توسعه و بهره مندی جامعه از توزیع منافع نقش دارد. نهادهای خصوصی باکیفیت نیز نقش مهمی در توسعه پایدار اقتصاد بازی می کنند. به ویژه، در جریان بحران مالی جهان در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۷، اهمیت تدوین استانداردهای حسابداری و گزارش دهی و ایجاد شفافیت به منظور پیشگیری از کلاهبرداری و سوء مدیریت آشکارتر گشت. در نهایت، رعایت این موارد به حفظ اعتماد سرمایه گذار و مصرف کننده می انجامد.

جدول ۹: وضعیت ایران در رکن نهادها

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان ۱۳۸ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	
زیر شاخص ۱: الزامات بنیادین				
رکن اول: نهادها				
۳.۹	۱۰۴	۳.۹	۹۱	۱.۰۱ حقوق مالکیت اموال
۳.۲	۱۲۶	۲.۹	۱۳۰	۱.۰۲ حمایت از مالکیت فکری
۳.۳	۸۳	۳.۲	۷۳	۱.۰۳ سوءاستفاده از منابع عمومی
۳.۴	۵۲	۳.۴	۴۹	۱.۰۴ اعتماد عمومی به سیاستمداران
۳.۵	۹۲	۳.۶	۹۳	۱.۰۵ رشوه خواری و پرداخت های خارج از قاعده
۳.۵	۹۱	۳.۶	۸۰	۱.۰۶ استقلال قوه قضائیه
۳.۴	۴۹	۳.۳	۵۳	۱.۰۷ نقش روابط در تصمیم گیری مقامات دولتی
۲.۹	۸۱	۲.۹	۸۴	۱.۰۸ هدر رفتن منابع توسط دولت
۳.۱	۹۷	۳	۱۰۵	۱.۰۹ دست و پاگیر بودن و بار مقررات دولتی
۳.۵	۷۶	۳.۵	۸۱	۱.۱۰ کارآمدی چارچوب قانونی برای حل و فصل دعاوی
۳	۹۶	۲.۹	۱۱۲	۱.۱۱ کارآمدی چارچوب قانونی برای به چالش کشیدن مقررات
۳.۵	۱۱۶	۳.۴	۱۱۵	۱.۱۲ شفافیت در سیاست گذاری دولت
۴.۵	۱۰۵	۴.۲	۱۲۱	۱.۱۳ هزینه های تروریسم بر کسب و کارها
۴.۴	۷۹	۴.۱	۹۴	۱.۱۴ هزینه های خشونت و خرافکاری برای کسب و کارها
۴.۳	۹۰	۴.۲	۱۰۳	۱.۱۵ جرایم سازمان یافته (مانند اخاذی و باج گیری به شیوه مافیایی)
۴.۳	۷۳	۴	۷۸	۱.۱۶ قابل اعتماد بودن خدمات پلیس
۳.۶	۸۵	۳.۶	۱۰۰	۱.۱۷ اخلاق کسب و کار
۳.۸	۱۱۶	۳.۸	۱۱۶	۱.۱۸ قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابداری و تهیه گزارش های مالی
۴	۱۲۸	۴	۱۳۰	۱.۱۹ اثربخشی سهام داران و هیئت مدیره شرکتها
۳.۵	۱۱۷	۳.۴	۱۲۰	۱.۲۰ حمایت از منافع سهام داران اقلیت
۴	۱۱۷	۴.۲	۱۲۱	۱.۲۱ حمایت از سرمایه گذاران (۰ تا ۱۰)

همان طور که در جدول شماره ۹ قابل مشاهده است، گزارش امسال نسبت به سال گذشته در سه حوزه رشوه-خواری (رشاء) و پرداخت های خارج از قاعده، استقلال قوه قضائیه، و حمایت از سرمایه گذاران وضعیت بدتری را به نمایش می گذارد. البته، برآورد مجموع امتیازات نشان می دهد که رکن نهادها نسبت به سال گذشته امتیاز ثابتی داشته است (ر.ک. جدول ۸).

جدول ۱۰: چه کشورهایی در رکن نهادها برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن نهادها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
فنلاند	۱	۶.۱
سنگاپور	۲	۶.۱
نیوزیلند	۳	۶
سوئد	۴	۵.۹
نروژ	۵	۵.۹
سوئیس	۶	۵.۹
امارات متحده عربی	۷	۵.۸
لوکزامبورگ	۸	۵.۸
هنگ کنگ	۹	۵.۷
قطر	۱۰	۵.۷

جدول ۱۱: چه کشورهایی در رکن نهادها هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن نهادها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
گابن	۸۵	۳.۷
کنیا	۸۶	۳.۶
مصر	۸۷	۳.۶
روسیه	۸۸	۳.۶
کرواسی	۸۹	۳.۶
جمهوری اسلامی ایران	۹۰	۳.۶
فیلیپین	۹۱	۳.۶
رومانی	۹۲	۳.۶
اوگاندا	۹۳	۳.۵
مالاوی	۹۴	۳.۵
بنین	۹۵	۳.۵

رکن دوم: زیرساختها

وجود زیرساختهای گسترده و کارآمد، به منظور عملکرد اقتصادی اثربخش ضروری است. برخورداری از روش-های مؤثر حمل و نقل مانند جادهها، خطوط ریلی، بنادر و حمل و نقل هوایی باکیفیت، موجب می شود کارآفرینان، کالاها و خدمات خود را به صورت ایمن و به موقع به بازار برسانند و همچنین، جابه جایی نیروی کار را به مکان-های دارای موقعیت های شغلی مناسب فراهم می سازد. علاوه بر این، اقتصاد هر کشور برای فعالیت بنگاهها و کارخانه های خود به نیروگاه های برق عاری از عیب نیاز دارد. همچنین، شبکه های مخابراتی کارآمد و توسعه-یافته، جریان سریع و آزاد اطلاعات را میسر می سازند که از طریق تسهیل ارتباط بنگاهها و فراهم آوردن اطلاعات لازم برای تصمیم گیری فعالان اقتصادی، به افزایش کارایی اقتصادی می انجامد.

جدول ۱۲: وضعیت ایران در رکن زیرساختها

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	
زیر شاخص ۱: الزامات بنیادین (ادامه)				
رکن دوم: زیرساختها				
۴ ▲	۷۶	۳.۹ ■	۷۶	۲.۰۱ کیفیت عمومی زیرساختها (حمل و نقل، مخابرات، انرژی و ...)
۴.۱ ■	۶۸	۴.۱ ■	۶۳	۲.۰۲ کیفیت جادهها
۳.۵ ▲	۴۶	۳.۴ ■	۴۵	۲.۰۳ کیفیت زیرساختهای ریلی
۳.۹ ■	۷۳	۳.۹ ▼	۷۸	۲.۰۴ کیفیت زیرساختهای بندری
۳.۴ ▲	۱۱۱	۳.۲ ■	۱۱۸	۲.۰۵ کیفیت زیرساختهای حمل و نقل هوایی
۳۷۶.۹ ▲	۵۳	۲۸۲.۳ ▲	۵۶	۲.۰۶ ظرفیت خطوط هوایی در جابه جایی مسافران در هفته
۵ ■	۶۳	۵ ▼	۵۸	۲.۰۷ کیفیت تأمین برق (قطع و وصل، نوسانات ولتاژ و ...)
۹۳.۴ ▲	۱۰۴	۸۷.۸ ▲	۱۱۰	۲.۰۸ تعداد اشتراک تلفن همراه به ازای هر ۱۰۰ نفر
۳۸.۳ ▼	۲۳	۳۹ ▲	۲۲	۲.۰۹ تعداد خطوط تلفن ثابت به ازای هر ۱۰۰ نفر

امتیاز رکن زیرساختهای کشور در سه متغیر کیفیت عمومی زیرساختها، کیفیت زیرساختهای ریلی و کیفیت زیرساختهای حمل و نقل هوایی نسبت به سال گذشته افزایش یافته است. البته، تعداد خطوط تلفن ثابت از کاهش امتیاز خبر می دهد. با این حال، امتیاز این رکن نسبت به سال پیش تغییری نشان نمی دهد (ر.ک. جدول ۸).

جدول ۱۴: چه کشورهایی در رکن زیرساخت‌ها برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن زیرساخت‌ها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
هنگ کنگ	۱	۶.۷
سنگاپور	۲	۶.۵
هلند	۳	۶.۴
امارات متحده عربی	۴	۶.۳
ژاپن	۵	۶.۳
سوئیس	۶	۶.۲
فرانسه	۷	۶.۱
آلمان	۸	۶.۱
بریتانیا	۹	۶
جمهوری کره	۱۰	۶

جدول ۱۵: چه کشورهایی در رکن زیرساخت‌ها هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن زیرساخت‌ها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
ترینیداد و توباگو	۵۴	۴.۳
آذربایجان	۵۵	۴.۳
اردن	۵۶	۴.۳
مکزیک	۵۷	۴.۳
مراکش	۵۸	۴.۳
جمهوری اسلامی ایران	۵۹	۴.۲
اندونزی	۶۰	۴.۲
جمهوری اسلواکی	۶۱	۴.۲
مجارستان	۶۲	۴.۲
قزاقستان	۶۳	۴.۲
آفریقای جنوبی	۶۴	۴.۲

رکن سوم: محیط اقتصاد کلان

ثبات محیط اقتصاد کلان برای فعالیت بنگاه‌ها حائز اهمیت است و از این‌رو در تعیین درجه رقابت‌پذیری کلی کشورها نقش دارد. هرچند ثبات اقتصاد کلان به تنهایی موجب افزایش بهره‌وری کشورها نمی‌گردد، اما به طور قطع همان‌گونه که در سال‌های اخیر در مورد کشورهای اروپایی شاهد بودیم، بی‌ثباتی آن به اقتصاد آسیب می‌رساند. برای نمونه، چنانچه دولت‌ها در ازای بدهی‌های پیشین خود متحمل پرداخت بهره‌های بالایی گردند، از ارائه خدمات مؤثر و کارآمد بازمی‌مانند. به عبارتی، کسری‌های مالی بر قدرت دولت برای واکنش به چرخه‌های تجاری در آینده تأثیر منفی می‌گذارد. همچنین، چنانچه نرخ تورم خارج از کنترل باشد، بنگاه‌ها عملکرد کارآمدی نخواهند داشت. در مجموع، رشد اقتصادی پایدار، در گرو ثبات محیط اقتصاد کلان است.

جدول ۱۶: وضعیت ایران در رکن محیط اقتصاد کلان

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	
زیر شاخص ۱: الزامات بنیادین (ادامه)				
رکن سوم: محیط اقتصاد کلان				
-۲.۹ ▼	۶۶	-۱.۴ ▼	۳۶	۳.۰۱ توازن بودجه دولت (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۳۰.۱ ▼	۲۲	۳۵.۳ ▼	۱۱	۳.۰۲ نرخ پس‌انداز ناخالص ملی (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۱۲ ▲	۱۳۱	۱۵.۵ ▲	۱۳۷	۳.۰۳ تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)
۱۷.۱ ▼	۹	۱۲.۲ ▼	۹	۳.۰۴ بدهی عمومی دولت (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
موجود نیست	۱۰۵	۲۴.۹ ▼	۱۱۶	۳.۰۵ رتبه اعتباری کشور (بین ۰ تا ۱۰۰)

در ثبات محیط اقتصاد کلان کشور، تنها متغیر تورم- مانند سال گذشته- از بهبود خبر می‌دهد. باقی متغیرها که در جدول ۱۶ به نمایش درآمده‌اند، از روند نزولی و در نتیجه وخامت بیشتر وضعیت خبر می‌دهند.

جدول ۱۷: چه کشورهایی در رکن محیط اقتصاد کلان برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن محیط اقتصاد کلان در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
نروژ	۱	۶.۸
قطر	۲	۶.۷
جمهوری کره	۳	۶.۶
سوئیس	۴	۶.۵
سوئد	۵	۶.۳
کویت	۶	۶.۳
لوکزامبورگ	۷	۶.۲
چین	۸	۶.۲
هنگ کنگ	۹	۶.۲
بوتسوانا	۱۰	۶.۲

جدول ۱۸: چه کشورهایی در رکن محیط اقتصاد کلان هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن محیط اقتصاد کلان در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
فرانسه	۶۷	۴.۷
عربستان سعودی	۶۸	۴.۷
قزاقستان	۶۹	۴.۷
تانزانیا	۷۰	۴.۶
ایالات متحده آمریکا	۷۱	۴.۶
جمهوری اسلامی ایران	۷۲	۴.۶
اوگاندا	۷۳	۴.۶
نامیبیا	۷۴	۴.۶
هند	۷۵	۴.۵
بوسنی و هرزگوین	۷۶	۴.۵
ویتنام	۷۷	۴.۵

رکن چهارم: بهداشت و آموزش ابتدایی

وجود نیروی کار سالم برای رقابت پذیری و بهره‌وری کشورها حیاتی است. نیروی کار بیمار، کارایی و بهره‌وری کمتری خواهد داشت. از آنجا که کارکنان بیمار اغلب در محل کار حضور ندارند و کارایی کمتری دارند، عدم سلامتی نیروی کار هزینه‌های هنگفتی را بر دوش کسب‌وکارها می‌گذارد. از این‌رو، سرمایه‌گذاری در بخش تأمین خدمات بهداشتی به دلیل ملاحظات اقتصادی و همچنین اخلاقی ضروری است. این رکن علاوه بر بهداشت، کیفیت و کمیت آموزش ابتدایی را نیز مورد ارزیابی قرار می‌دهد. آموزش ابتدایی موجب افزایش کارایی نیروی کار می‌گردد.

جدول ۱۹: وضعیت ایران در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	
زیر شاخص ۱: الزامات بنیادین (ادامه)				
رکن چهارم: بهداشت و آموزش ابتدایی				
۰ ▲	۸	۱.۲ ■	۱۷	۴.۰۱ میزان شیوع مالاریا (در هر ۱۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت)
۵.۷ ■	۱۷	۵.۷ ■	۱۷	۴.۰۲ تأثیر بیماری مالاریا بر کسب‌وکارها
۲۲ ▼	۵۰	۲۱ ■	۴۵	۴.۰۳ میزان شیوع بیماری سل (در هر ۱۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت)
۵.۶ ■	۷۴	۵.۶ ■	۷۳	۴.۰۴ تأثیر بیماری سل بر کسب‌وکارها
۰.۱ ■	۱	۰.۱ ▲	۱	۴.۰۵ شیوع ایدز (بر اساس درصد از جمعیت بزرگسال)
۵.۳ ■	۷۸	۵.۳ ■	۷۷	۴.۰۶ تأثیر بیماری ایدز بر کسب‌وکارها
۱۳.۴ ▲	۷۵	۱۴.۴ ▲	۷۶	۴.۰۷ مرگ و میر نوزادان (تعداد مرگ‌ومیر در هر ۱۰۰۰ تولد)
۷۵.۴ ▲	۶۰	۷۴.۱ ▲	۷۴	۴.۰۸ امید به زندگی (بر اساس سال)
۴.۱ ▼	۶۵	۴.۲ ▲	۶۰	۴.۰۹ کیفیت آموزش ابتدایی
۹۹.۲ ▲	۱۱	۹۸.۵ ▼	۱۴	۴.۱۰ نرخ ثبت‌نام در آموزش ابتدایی (درصد خالص)

در رکن چهارم، کیفیت آموزش ابتدایی و میزان شیوع سل از وضعیت بدتر حکایت دارد. این در حالی است که در مجموع، امتیاز این رکن نسبت به سال پیش افزایش یافته است. رکن بهداشت و آموزش ابتدایی، در تمام سال‌های انجام گزارش رقابت‌پذیری جهانی بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است (ر.ک. جدول ۸).

جدول ۲۰: چه کشورهایی در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
فنلاند	۱	۶.۹
سنگاپور	۲	۶.۷
بلژیک	۳	۶.۷
هلند	۴	۶.۷
ژاپن	۵	۶.۶
نیوزیلند	۶	۶.۶
ایسلند	۷	۶.۶
سوئیس	۸	۶.۶
کانادا	۹	۶.۶
استرالیا	۱۰	۶.۶

جدول ۲۱: چه کشورهایی در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
مالزی	۴۴	۶.۱
باربادوس	۴۵	۶.۱
یونان	۴۶	۶.۱
جامائیکا	۴۷	۶.۱
موریس	۴۸	۶.۱
جمهوری اسلامی ایران	۴۹	۶.۱
بوسنی و هرزگوین	۵۰	۶
عربستان سعودی	۵۱	۶
لبنان	۵۲	۶
صربستان	۵۳	۶
اوکراین	۵۴	۶

رکن پنجم: آموزش عالی

آموزش عالی باکیفیت برای اقتصادهایی که می‌خواهند زنجیره ارزشی فراتر از فرآیندها و محصولات تولیدی ساده ایجاد کنند ضروری است. اقتصاد در حال جهانی شدن امروز کشورها را وامی‌دارد نیروی کار تحصیل کرده-ای تربیت کنند که به سرعت پاسخگوی محیط متغیر پیرامون و نیازهای برخاسته از نظام تولید آن باشند. رکن آموزش عالی، در کنار ارزیابی نرخ ثبت‌نام در مقاطع تحصیلی متوسطه و عالی، به سنجش کیفیت آموزش بر اساس نیاز کسب‌وکارها می‌پردازد. علاوه بر این، به دلیل اهمیت آموزش‌های ضمن خدمت که در بسیاری از اقتصادها به دست فراموشی سپرده شده است و همچنین به منظور کسب اطمینان از افزایش مستمر مهارت‌های نیروی کار، این رکن میزان آموزش‌های ضمن خدمت را نیز مورد توجه قرار می‌دهد.

جدول ۲۲: وضعیت ایران در رکن آموزش عالی

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان ۱۳۸ کشور وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	
زیرشاخص ۲: عوامل تقویت‌کننده کارایی				
رکن پنجم: آموزش عالی				
۸۸.۴ ▲	۷۹	۸۶.۳ ■	۸۲	۵.۰۱ نرخ ثبت نام در مقطع متوسطه (درصد ناخالص)
۶۶ ▲	۳۳	۵۵.۲ ■	۴۹	۵.۰۲ نرخ ثبت نام در آموزش عالی (درصد ناخالص)
۳.۳ ▲	۹۷	۳.۲ ▲	۹۵	۵.۰۳ کیفیت نظام آموزشی
۴.۶ ■	۴۸	۴.۶ ▲	۳۶	۵.۰۴ کیفیت آموزش علوم و ریاضیات
۳.۹ ■	۹۰	۳.۹ ▲	۹۱	۵.۰۵ کیفیت دانشکده‌های مدیریت
۳.۵ ▲	۱۱۳	۳.۲ ▲	۱۲۰	۵.۰۶ دسترسی به اینترنت در مدارس
۴.۱ ■	۷۸	۴.۱ ▲	۷۶	۵.۰۷ دسترسی به خدمات آموزشی تخصصی
۳.۴ ▲	۱۲۱	۳.۲ ▲	۱۲۹	۵.۰۸ میزان ارائه آموزش‌های ضمن خدمت به نیروی کار

آموزش عالی کشور نیز در مجموع، نشانگر بهبود وضعیت نسبت به سال پیش است.

جدول ۲۳: چه کشورهایی در رکن آموزش عالی برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن آموزش عالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
سنگاپور	۱	۶.۳
فنلاند	۲	۶.۲
هلند	۳	۶.۱
سوئیس	۴	۶
بلژیک	۵	۶
دانمارک	۶	۵.۹
نروژ	۷	۵.۹
ایالات متحده آمریکا	۸	۵.۹
استرالیا	۹	۵.۹
نیوزیلند	۱۰	۵.۹

جدول ۲۴: چه کشورهایی در رکن آموزش عالی هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن آموزش عالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
قبرس	۵۵	۴.۶
بلغارستان	۵۶	۴.۶
قزاقستان	۵۷	۴.۶
فیلیپین	۵۸	۴.۶
مغولستان	۵۹	۴.۶
جمهوری اسلامی ایران	۶۰	۴.۶
جمهوری اسلواکی	۶۱	۴.۵
تایلند	۶۲	۴.۵
اندونزی	۶۳	۴.۵
مونته‌نگرو	۶۴	۴.۵
برونئی دارالسلام	۶۵	۴.۵

رکن ششم: کارایی بازار کالا

کشورهای دارای بازارهای کارآمد کالا به دلیل برخورداری از شرایط ویژه در عرضه و تقاضا، از موقعیت مناسبی برای ارائه ترکیب بهینه‌ای از کالاها و خدمات برخوردار هستند و می‌توانند کالاهای خود را به نحو بسیار مؤثری به بازار عرضه کنند. رقابت سالم در بازار، اعم از رقابت داخلی و خارجی، در پیشبرد کارایی بازار و در نتیجه افزایش بهره‌وری حائز اهمیت است و موجب می‌شود کاراترین بنگاه‌ها که به تولید کالاهای مورد تقاضای بازار اشتغال دارند فرصت رشد و شکوفایی بیابند. کارایی بازار کالا همچنین، به شرایط تقاضا از جمله مشتری‌مداری بنگاه‌ها و پیچیدگی نیاز-های خریداران بستگی دارد. در برخی از کشورها مشتریان بنابر دلایل فرهنگی یا تاریخی، انتظارات بیشتری نسبت به مشتریان سایر کشورها دارند که این امر زمینه مهمی برای ایجاد مزیت رقابتی به وجود می‌آورد، زیرا بنگاه‌ها را به سوی ابتکار و مشتری‌مداری سوق می‌دهد و چارچوب لازم را برای دستیابی به کارایی در بازار فراهم می‌آورد.

جدول ۲۵: وضعیت ایران در رکن کارایی بازار کالا

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت کننده کارایی (۱۵امه)				
رکن ششم: کارایی بازار کالا				
۴.۲ ▼	۱۲۶	۴.۳ ▼	۱۲۱	۶.۰۱ شدت رقابت داخلی
۳.۶ —	۷۵	۳.۶ ▼	۷۵	۶.۰۲ وجود بنگاه‌های مسلط بر بازار
۳.۹ ▼	۴۵	۴.۱ ▲	۴۶	۶.۰۳ اثربخشی سیاست‌های ضد انحصاری
۳.۵ —	۷۸	۳.۵ ▼	۸۴	۶.۰۴ تأثیر مالیات بر انگیزه سرمایه‌گذاری
۴۴.۱ —	۹۴	۴۴.۱ —	۹۶	۶.۰۵ نرخ مالیات کل (بر اساس درصد از سود)
۸ ▼	۹۴	۶ ▲	۵۷	۶.۰۶ تعداد مراحل و رویه‌های لازم جهت شروع کسب‌وکار
۱۵ ▼	۸۷	۱۲ ▲	۶۸	۶.۰۷ زمان مورد نیاز جهت شروع کسب‌وکار (بر اساس روز)
۳.۴ —	۹۵	۳.۴ ▲	۱۰۴	۶.۰۸ هزینه‌های ناشی از سیاست‌گذاری در حوزه کشاورزی
۴.۲ ▲	۸۸	۴.۱ ▲	۹۹	۶.۰۹ رواج موانع غیر تعرفه‌های
۲.۸ ▼	۱۳۸	۲۷.۳ ▼	۱۴۰	۶.۱۰ تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی)
۲.۴ ▲	۱۳۷	۲.۱ ▼	۱۴۰	۶.۱۱ رواج مالکیت خارجی
۳.۲ ▲	۱۳۳	۳.۱ ▲	۱۳۵	۶.۱۲ تأثیر قوانین ناظر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر کسب‌وکارها
۳.۴ ▲	۱۰۹	۳.۳ —	۱۱۷	۶.۱۳ پیچیدگی و بار تشریفات گمرکی
۱۴.۵ ▼	۱۳۵	۱۶.۲ ▼	۱۳۷	۶.۱۴ نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)
۳.۸ ▼	۱۲۷	۳.۹ ▲	۱۱۶	۶.۱۵ میزان مشتری‌مداری بنگاه‌ها
۳.۶ —	۴۹	۳.۶ ▲	۵۰	۶.۱۶ میزان آگاهی خریداران و پیچیدگی نیازهای آنها

امتیاز کلی ایران در این رکن همچون سال گذشته، بدون تغییر بوده است (برای اطلاعات بیشتر، ر.ک. جدول ۸).

جدول ۲۶: چه کشورهایی در رکن کارایی بازار کالا برتر هستند؟

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
سنگاپور	۱	۵.۸
هنگ کنگ	۲	۵.۷
امارات متحده امارات	۳	۵.۶
لوکزامبورگ	۴	۵.۵
ایرلند	۵	۵.۴
سوئیس	۶	۵.۴
قطر	۷	۵.۴
هلند	۸	۵.۴
بریتانیا	۹	۵.۳
نیوزیلند	۱۰	۵.۳

جدول ۲۷: چه کشورهایی در رکن کارایی بازار کالا هم‌ردیف ایران هستند؟

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
جمهوری دومینیکن	۱۰۶	۴
مولداوی	۱۰۷	۴
اوکراین	۱۰۸	۴
کامرون	۱۰۹	۴
مالی	۱۱۰	۴
جمهوری اسلامی ایران	۱۱۱	۴
مصر	۱۱۲	۴
تونس	۱۱۳	۳.۹
تانزانیا	۱۱۴	۳.۹
اوگاندا	۱۱۵	۳.۹
نپال	۱۱۶	۳.۹

رکن هفتم: کارایی بازار نیروی کار

کارایی و انعطاف پذیری بازار نیروی کار به این امر اشاره دارد که نیروی کار به کارآمدترین شکل در خدمت اقتصاد قرار گرفته است و مشوق های انگیزشی لازم را برای به کارگیری حداکثر توان خود در مشاغل در اختیار دارد. از این رو، بازارهای نیروی کار باید دارای انعطاف پذیری لازم جهت جابه جایی سریع و کم هزینه نیروی کار از یک فعالیت اقتصادی به فعالیت دیگر باشند و نوسانات دستمزد را بدون بروز مشکلات عدیده اجتماعی ممکن سازند. از سوی دیگر، کارایی بازار نیروی کار در گرو ایجاد تناسب معین میان تلاش نیروی کار و اعطاء پاداش به آنها به منظور تقویت شایسته سالاری در محیط کار است. علاوه بر این، تساوی زن و مرد در محیط کار، از دیگر مصادیق کارایی بازار نیروی کار به شمار می رود. این دو عامل، بر عملکرد نیروی کار و جذابیت کشورها جهت جذب نخبگان تأثیرگذار هستند و اهمیت آنها در شرایطی که کشورها با کمبود نیروهای مستعد روبه رو می شوند از افزایش حکایت دارد.

جدول ۲۸: وضعیت ایران در رکن کارایی بازار نیروی کار

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان ۱۳۸ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت کننده کارایی (ادامه)				
رکن هفتم: کارایی بازار نیروی کار				
۱۲۴	۳.۷ ▬	۱۲۲	۳.۷ ▲	۷.۰۱ همکاری در روابط نیروی کار- کارفرما
۱۲۳	۴ ▲	۱۲۶	۳.۹ ▲	۷.۰۲ انعطاف پذیری در تعیین دستمزد
۷۸	۳.۶ ▬	۹۰	۳.۶ ▲	۷.۰۳ رویه های قانونی استخدام و اخراج نیروی کار
۱۰۲	۲۳.۱ ▬	۱۰۵	۲۳.۱ ▬	۷.۰۴ هزینه اخراج کارکنان مازاد (بر اساس هفته های دریافت حقوق)
۷۸	۳.۸ ▲	۷۸	۳.۷ ▲	۷.۰۵ تأثیر مالیات بر انگیزه کار
۱۱۳	۳.۴ ▲	۱۱۹	۳.۳ ▲	۷.۰۶ تناسب پرداخت ها و بهره وری نیروی کار
۱۳۰	۳.۳ ▲	۱۳۰	۳.۲ ▲	۷.۰۷ اتکاء به مدیران حرفه ای (بدون دخالت روابط)
۱۲۲	۲.۶ ▬	۱۲۱	۲.۶ ▲	۷.۰۸ ظرفیت کشور در نگهداشت افراد با استعداد
۱۲۶	۲.۲ ▲	۱۳۴	۱.۹ ▲	۷.۰۹ ظرفیت کشور در جذب افراد با استعداد
۱۳۷	۰.۲۲ ▼	۱۳۹	۰.۲۳ ▬	۷.۱۰ مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان)

با وجود بدتر شدن امتیاز مشارکت زنان در کشور، امتیاز کلی این رکن در قیاس با سال گذشته ثابت مانده است (ر.ک. جدول ۸).

جدول ۲۹: چه کشورهایی در رکن کارایی بازار نیروی کار برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن کارایی بازار نیروی کار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
سوئیس	۱	۵.۹
سنگاپور	۲	۵.۸
هنگ کنگ	۳	۵.۶
ایالات متحده آمریکا	۴	۵.۵
بریتانیا	۵	۵.۵
نیوزیلند	۶	۵.۴
رواندا	۷	۵.۴
کانادا	۸	۵.۳
نروژ	۹	۵.۳
ایسلند	۱۰	۵.۲

جدول ۳۰: چه کشورهایی در رکن کارایی بازار نیروی کار هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن کارایی بازار نیروی کار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
سريلانكا	۱۲۸	۳.۴
پاکستان	۱۲۹	۳.۳
آرژانتین	۱۳۰	۳.۳
موریتانی	۱۳۱	۳.۳
الجزایر	۱۳۲	۳.۲
تونس	۱۳۳	۳.۲
جمهوری اسلامی ایران	۱۳۴	۳.۲
مصر	۱۳۵	۳.۲
بولیوی	۱۳۶	۳.۱
یمن	۱۳۷	۳.۱
ونزوئلا	۱۳۸	۲.۸

رکن هشتم: سطح توسعه بازار مالی

بخش مالی کارآمد موجب می‌شود منابع مالی ذخیره‌شده در کشور و منابع مالی واردشده از خارج، به فعالیت‌هایی که بیشترین بهره‌وری را دارند اختصاص یابد. بخش مالی قوی، به جای آنکه منابع مالی را به طرح‌هایی اختصاص دهد که بر اساس مناسبات سیاسی تعریف شده‌اند، منابع را به سوی طرح‌های کارآفرینی و سرمایه‌گذاری که دارای بیشترین بازده اقتصادی هستند سوق می‌دهد. سرمایه‌گذاری بخش خصوصی شرط اساسی بهره‌وری است. بنابراین، اقتصاد کشورها نیازمند بازارهای مالی توسعه‌یافته‌ای هستند که از طریق منابعی مانند وام‌های حاصل از بخش بانکداری سالم و قوی، بازارهای مدیریت‌شده اوراق بهادار، سرمایه‌های مخاطره‌آمیز و سایر تسهیلات مالی، سرمایه لازم را برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی فراهم آورند. با این حال، تحقق کارکرد-های ذکرشده در گرو برخورداری از بخش بانکداری شفاف و قابل اعتماد است. بر اساس آنچه در سال‌های اخیر مشاهده گردیده است، بازارهای مالی باید از تنظیمات مناسبی برخوردار باشند که به حمایت از سرمایه‌گذاران و سایر فعالان اقتصادی بپردازد.

جدول ۳۱: وضعیت ایران در رکن سطح توسعه بازار مالی

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت‌کننده کارایی (ادامه)				
رکن هشتم: سطح توسعه بازار مالی				
۳.۵ ▲	۱۱۷	۲.۹ ■	۱۳۵	۸.۰۱ سطح خدمات مالی در تأمین نیازهای کسب‌وکار
۳.۲ ▲	۱۰۸	۳.۱ ■	۱۳۰	۸.۰۲ قابل تأمین بودن هزینه استفاده از خدمات مالی
۳ ■	۱۰۶	۳ ■	۱۰۴	۸.۰۳ تأمین مالی از طریق بازار سهام داخلی
۲.۸ ▲	۱۲۴	۱.۶ ■	۱۳۸	۸.۰۴ سهولت دسترسی به وام
۲.۳ ▲	۱۱۰	۲ ▲	۱۲۵	۸.۰۵ دسترسی به سرمایه مخاطره‌آمیز
۳.۷ ▼	۱۲۲	۳.۸ ■	۱۲۱	۸.۰۶ استحکام مالی بانکها
۳ ▼	۱۲۸	۳.۲ ▼	۱۲۲	۸.۰۷ تنظیم بازار بورس
۲ ■	۱۰۸	۲ ▼	۱۰۶	۸.۰۸ حقوق قانونی وام‌دهنده و وام‌گیرنده (بین ۰ تا ۱۰)

جدول ۳۱، بیانگر ترقی امتیاز کلی رکن سطح توسعه مالی کشور در مقایسه با سال گذشته است (برای اطلاعات بیشتر، ر.ک جدول ۸).

جدول ۳۲: چه کشورهایی در رکن سطح توسعه بازار مالی برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن سطح توسعه بازار مالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
نیوزیلند	۱	۵.۸
سنگاپور	۲	۵.۷
ایالات متحده آمریکا	۳	۵.۶
هنگ کنگ	۴	۵.۵
فنلاند	۵	۵.۵
استرالیا	۶	۵.۴
کانادا	۷	۵.۳
سوئیس	۸	۵.۳
نروژ	۹	۵.۲
سوئد	۱۰	۵.۲

جدول ۳۳: چه کشورهایی در رکن سطح توسعه بازار مالی هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن سطح توسعه بازار مالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
زیمبابوه	۱۲۶	۳.۱
آرژانتین	۱۲۷	۳
موزامبیک	۱۲۸	۳
مولداوی	۱۲۹	۳
اوکراین	۱۳۰	۳
جمهوری اسلامی ایران	۱۳۱	۲.۹
الجزایر	۱۳۲	۲.۹
چاد	۱۳۳	۲.۹
لسوتو	۱۳۴	۲.۶
بروندی	۱۳۵	۲.۶
یونان	۱۳۶	۲.۵

رکن نهم: آمادگی در حوزه فناوری

رکن آمادگی در حوزه فناوری، به محاسبه چابکی اقتصادها در جذب فناوری‌های موجود در راستای افزایش بهره‌وری در صنایع می‌پردازد و از سوی دیگر، بر ظرفیت اقتصادها برای جذب فعالانه فناوری اطلاعات و ارتباطات در فعالیتهای روزمره و فرآیندهای تولیدی به منظور افزایش کارایی و رقابت‌پذیری تأکید دارد. استفاده از فناوری، صرف نظر از آنکه فناوری در داخل کشور توسعه‌یافته است یا خارج، به افزایش بهره‌وری بنگاه‌ها می‌انجامد. نکته حائز اهمیت این است که بنگاه‌های داخلی باید به محصولات و طرح‌های پیشرفته خارجی دسترسی داشته باشند و همچنین، بتوانند آنها را جذب و از آنها استفاده نمایند. از بین عوامل اصلی دسترسی به فناوری خارجی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (به‌ویژه در کشورهایی که از نظر توسعه فناوری در سطوح پایین‌تری قرار دارند) دارای نقش اساسی است.

جدول ۳۴: وضعیت ایران در رکن آمادگی در حوزه فناوری

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت‌کننده کارایی (ادامه)				
رکن نهم: آمادگی در حوزه فناوری				
۴	۱۰۷	۴	۱۱۱	۹.۰۱ در دسترس بودن جدیدترین فناوری‌ها
۳.۷	۱۲۴	۳.۷	۱۳۲	۹.۰۲ جذب فناوری در سطح بنگاه‌ها
۴.۲	۸۴	۴	۱۰۲	۹.۰۳ انتقال فناوری از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
۴۴.۱	۸۸	۳۹.۴	۹۰	۹.۰۴ تعداد کاربران اینترنت (بر اساس درصد از جمعیت)
۱۰.۹	۶۸	۹.۵	۷۰	۹.۰۵ تعداد اشتراک اینترنت پرسرعت با سیم در هر ۱۰۰ نفر جمعیت
۸.۵	۱۰۸	۶.۱	۱۱۳	۹.۰۶ پهنای باند اینترنت کشور به ازای هر کاربر
۲۰	۱۰۹	۱۰.۷	۱۱۳	۹.۰۷ تعداد اشتراک اینترنت پرسرعت بی‌سیم در هر ۱۰۰ نفر جمعیت

ایران در رکن آمادگی در حوزه فناوری، در دو سال آخر انجام گزارش موفق شده است عملکرد صعودی یا ثابت را به ثبت برساند و هیچ متغیری در این رکن ضعیف‌تر از قبل ارزیابی نشده است.

جدول ۳۵: چه کشورهایی در رکن آمادگی در حوزه فناوری برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن آمادگی در حوزه فناوری در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
سوئیس	۱	۶.۴
لوکزامبورگ	۲	۶.۴
بریتانیا	۳	۶.۳
سوئد	۴	۶.۳
هنگ کنگ	۵	۶.۲
هلند	۶	۶.۲
نروژ	۷	۶.۲
ایسلند	۸	۶.۲
سنگاپور	۹	۶.۱
آلمان	۱۰	۶.۱

جدول ۳۶: چه کشورهایی در رکن آمادگی در حوزه فناوری هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن آمادگی در حوزه فناوری در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
ویتنام	۹۲	۳.۵
السالوادور	۹۳	۳.۴
ساحل عاج	۹۴	۳.۴
غنا	۹۵	۳.۴
گواتمالا	۹۶	۳.۴
جمهوری اسلامی ایران	۹۷	۳.۳
کامبوج	۹۸	۳.۳
مصر	۹۹	۳.۳
رواندا	۱۰۰	۳.۲
سریلانکا	۱۰۱	۳.۲
بوتان	۱۰۲	۳.۲

رکن دهم: اندازه بازار

از آنجا که بازارهای بزرگ امکان استفاده از صرفه‌های مقیاس را برای بنگاه‌ها فراهم می‌آورند، اندازه بازار در تعیین بهره‌وری کشورها نقش دارد. در گذشته، بازارهای قابل دسترس برای بنگاه‌ها به مرزهای داخلی محدود می‌شد. اما در عصر جهانی شدن، به ویژه در کشورهای کوچک، بازارهای بین‌المللی جایگزین بازارهای داخلی شده‌اند. بر این اساس، در تعیین اندازه بازار قابل دسترس برای بنگاه‌های کشور، می‌توان صادرات را جایگزینی برای تقاضای داخلی محسوب کرد. در گزارش رقابت‌پذیری جهانی، محاسبه اندازه بازار خارجی در کنار سنجش اندازه بازار داخلی، موجب شده است اقتصادهای صادرات‌محور و مناطق جغرافیایی (مانند اتحادیه اروپا) که به چندین کشور تقسیم شده‌اند، اما دارای بازار مشترک هستند از امتیاز و برتری برخوردار گردند.

جدول ۳۷: وضعیت ایران در رکن اندازه بازار

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان ۱۳۸ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت‌کننده کارایی (ادامه)				
رکن دهم: اندازه بازار				
۱۸	۵.۱ ▬	۱۸	۵.۱ ▲	۱۰.۰۱ شاخص اندازه بازار داخلی
۳۲	۵.۴ ▼	۲۸	۵.۵ ▬	۱۰.۰۲ شاخص اندازه بازار خارجی
۱۸	۱,۳۷۱.۱ ▲	۱۸	۱,۳۳۴.۳ ▲	۱۰.۰۳ تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید بر اساس میلیارد دلار آمریکا)
۱۱۹	۱۸.۷ ▼	۱۱۲	۲۴.۱ ▼	۱۰.۰۴ میزان صادرات (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)

بالاترین امتیاز ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی بعد از بهداشت و آموزش ابتدایی، در تمام سال‌های انجام گزارش رقابت‌پذیری (به جز گزارش ۲۰۱۱-۲۰۱۲ که محیط اقتصاد کلان جایگاه دوم را داشت)، به رکن اندازه بازار اختصاص دارد. با این وجود، ایران در وسعت بخشیدن به اندازه بازار خارجی و توسعه صادرات نتوانسته است به پیشرفت دست یابد.

جدول ۳۸: چه کشورهایی در رکن اندازه بازار برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن اندازه بازار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
چین	۱	۷
ایالات متحده آمریکا	۲	۶.۹
هند	۳	۶.۴
ژاپن	۴	۶.۱
آلمان	۵	۶
روسیه	۶	۵.۹
فرانسه	۷	۵.۷
برزیل	۸	۵.۷
بریتانیا	۹	۵.۷
اندونزی	۱۰	۵.۷

جدول ۳۹: چه کشورهایی در رکن اندازه بازار هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن اندازه بازار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
عربستان سعودی	۱۴	۵.۴
کانادا	۱۵	۵.۴
اسپانیا	۱۶	۵.۴
ترکیه	۱۷	۵.۴
تایلند	۱۸	۵.۲
جمهوری اسلامی ایران	۱۹	۵.۲
چین تایپه / تایوان	۲۰	۵.۲
لهستان	۲۱	۵.۱
استرالیا	۲۲	۵.۱
هلند	۲۳	۵.۱
مالزی	۲۴	۵

رکن یازدهم: پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری / کسب‌وکارها

رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری به دو مؤلفه اشاره دارد که عبارتند از: کیفیت شبکه‌های کسب‌وکار هر کشور و کیفیت عملیات و راهبردهای هر بنگاه. این مؤلفه‌ها، برای کشورهایی که در سطوح بالای توسعه‌یافتگی قرار دارند و از منابع بنیادین افزایش بهره‌وری به طور کامل بهره‌جسته‌اند، اهمیت بیشتری دارد. کیفیت شبکه‌های کسب‌وکار کشورها و صنایع حمایت‌گر که بر اساس کمیت و کیفیت تأمین‌کنندگان داخلی و میزان تعامل آنها سنجیده می‌شود، به دلایل متعددی حائز اهمیت است. زمانی که بنگاه‌ها و تأمین‌کنندگان بخشی از صنعت، در محدوده جغرافیایی مشخصی متمرکز می‌شوند و در قالب «خوشه‌ها» به فعالیت می‌پردازند، کارایی آنها افزایش می‌یابد، فرصت نوآوری در فرآیندها و محصولات تولیدی برای آنها تقویت می‌شود و از موانع ورود به صنعت برای بنگاه‌های جدید کاسته می‌گردد.

جدول ۴۰: وضعیت ایران در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری / کسب‌وکارها

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
رتبه میان ۱۳۸ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	
زیرشاخص ۳ عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن				
رکن یازدهم: پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری				
۶۶	۴.۵	۷۳	۴.۵	۱۱.۰۱ تعداد تأمین‌کنندگان داخلی
۱۰۷	۳.۷	۱۲۱	۳.۶	۱۱.۰۲ کیفیت تأمین‌کنندگان داخلی
۸۱	۳.۶	۸۲	۳.۶	۱۱.۰۳ وضعیت توسعه خوشه‌ها
۱۰۵	۲.۹	۱۰۴	۳	۱۱.۰۴ ماهیت مزیت رقابتی
۱۰۰	۳.۵	۱۱۲	۳.۳	۱۱.۰۵ گستره حضور شرکت‌ها در کل زنجیره ارزش
۱۰۱	۳.۲	۸۱	۳.۷	۱۱.۰۶ کنترل شبکه توزیع بین‌المللی
۷۸	۳.۶	۷۹	۳.۷	۱۱.۰۷ پیشرفته بودن فرآیندهای تولید
۱۳۰	۳.۶	۱۲۶	۳.۵	۱۱.۰۸ گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها
۱۳۰	۲.۹	۱۳۲	۲.۹	۱۱.۰۹ تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی

ایران در رکن یازدهم توانسته است در زمینه گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها امتیاز خود را بهبود بخشد. با این حال، در حوزه ماهیت مزیت رقابتی و پیشرفته بودن فرآیندهای تولید امتیاز کمتری را نسبت به سال پیش به ثبت رسانده است. با این حال، در حوزه‌های کیفیت تأمین‌کنندگان داخلی و گستره حضور شرکت‌ها در کل زنجیره ارزش همچنان شاهد تداوم روند صعودی هستیم.

جدول ۴۱: چه کشورهایی در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
سوئیس	۱	۵.۸
ژاپن	۲	۵.۷
آلمان	۳	۵.۶
ایالات متحده آمریکا	۴	۵.۶
هلند	۵	۵.۶
سوئد	۶	۵.۶
بریتانیا	۷	۵.۶
اتریش	۸	۵.۵
دانمارک	۹	۵.۴
نروژ	۱۰	۵.۴

جدول ۴۲: چه کشورهایی در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷

کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
رومانی	۱۰۴	۳.۶
زامبیا	۱۰۵	۳.۵
تانزانیا	۱۰۶	۳.۵
بنگلادش	۱۰۷	۳.۵
کیپ‌ورد	۱۰۸	۳.۵
جمهوری اسلامی ایران	۱۰۹	۳.۵
لسوتو	۱۱۰	۳.۵
اوگاندا	۱۱۱	۳.۵
کامرون	۱۱۲	۳.۵
مجارستان	۱۱۳	۳.۵
کامبوج	۱۱۴	۳.۵

رکن دوازدهم: نوآوری

رکن نوآوری، برای اقتصادهایی که به مرز دانش رسیده‌اند و امکان جذب فناوری‌های برون‌مرزی برای آنها کم-رنگ شده است، بسیار مهم محسوب می‌شود. بنگاه‌های این کشورها باید از طریق طراحی و توسعه محصولات و فرآیندهای نوین به حفظ مزیت رقابتی خود مبادرت ورزند و به سوی فعالیت‌های دارای ارزش افزوده بیشتر پیش روند. تحقق این امر مستلزم ایجاد محیطی است که در آن هر دو بخش دولتی و خصوصی از فعالیت‌های نوآورانه حمایت کنند. بدین‌منظور، سرمایه‌گذاری کافی در بخش تحقیق و توسعه به ویژه از سوی بخش خصوصی، وجود مؤسسات قوی در زمینه پژوهش‌های علمی بنیادین جهت ساخت فناوری‌های جدید، حمایت از مالکیت فکری و همکاری گسترده دانشگاه و صنعت در انجام تحقیقات باید در کانون توجه قرار گیرد.

جدول ۴۳: وضعیت ایران در رکن نوآوری

گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		گزارش ۲۰۱۵-۲۰۱۶		نماگرها
امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۴۰ کشور	
زیرشاخص ۳ عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن (ادامه)				
رکن دوازدهم: نوآوری				
۳.۷ ▲	۱۰۸	۳.۶ ▲	۱۰۴	۱۲.۰۱ ظرفیت نوآوری بنگاه‌ها
۳.۹ ▼	۶۶	۴ ▼	۵۶	۱۲.۰۲ کیفیت مؤسسات پژوهش‌های علمی
۳.۱ ▲	۸۹	۲.۹ ▲	۱۰۵	۱۲.۰۳ میزان هزینه کردن بنگاه‌ها در تحقیق و توسعه
۳ ▼	۱۰۵	۳.۲ ▬	۱۰۲	۱۲.۰۴ همکاری دانشگاه و صنعت در تحقیق و توسعه
۳.۳ ▲	۶۶	۳.۲ ▬	۸۲	۱۲.۰۵ وجود محصولات دارای فناوری پیشرفته در خریدهای دولت
۴.۳ ▬	۴۴	۴.۳ ▼	۴۳	۱۲.۰۶ دسترسی به دانشمندان و مهندسان در داخل کشور
۰.۱ ▬	۱۰۰	۰.۱ ▬	۱۰۴	۱۲.۰۷ میزان ثبت اختراعات کاربردی نسبت به میلیون نفر جمعیت

با توجه به جدول ۴۳، بنگاه‌های ایرانی، همانند سال گذشته همچنان به بهبود ظرفیت نوآوری و میزان هزینه کرد خود در تحقیق و توسعه ادامه می‌دهند. با این حال، کشور در دو متغیر کیفیت مؤسسات پژوهش‌های علمی و همکاری دانشگاه و صنعت در تحقیق و توسعه در مقایسه با سال گذشته امتیاز پائین‌تری کسب کرده است. در زمینه دسترسی به دانشمندان و مهندسان در داخل کشور و میزان ثبت اختراعات کاربردی نیز، کشورمان تغییری نسبت به سال گذشته تجربه نکرده است.

جدول ۴۴: چه کشورهایی در رکن نوآوری برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن نوآوری در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
سوئیس	۱	۵.۸
رژیم اشغالگر قدس	۲	۵.۷
فنلاند	۳	۵.۷
ایالات متحده آمریکا	۴	۵.۶
آلمان	۵	۵.۶
سوئد	۶	۵.۵
هلند	۷	۵.۴
ژاپن	۸	۵.۴
سنگاپور	۹	۵.۳
دانمارک	۱۰	۵.۱

جدول ۴۵: چه کشورهایی در رکن نوآوری هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن پیشرفته بودن نگاه‌های تجاری در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۶-۲۰۱۷		
کشور	رتبه از ۱۳۸ کشور	امتیاز (۱-۷)
بوتسوانا	۸۴	۳.۲
قبرس	۸۵	۳.۲
بنین	۸۶	۳.۲
ارمنستان	۸۷	۳.۲
تانزانیا	۸۸	۳.۲
جمهوری اسلامی ایران	۸۹	۳.۲
کامرون	۹۰	۳.۲
لیبیا	۹۱	۳.۲
مالی	۹۲	۳.۲
رومانی	۹۳	۳.۱
مونته‌نگرو	۹۴	۳.۱

۹. بهترین و بدترین عملکردهای ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶

در ادامه گزارش به منظور شناخت هرچه بهتر نقاط قوت و ضعف کشور، حوزه‌هایی که ایران در آنها در جایگاه ۳۰ رتبه صدر جدول و ۳۰ رتبه قعر جدول قرار دارد احصاء شده است.

جدول ۴۶: ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور برتر دنیا رقابت می‌کند؟

متغیرهایی که ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶ جزء ۳۰ کشور برتر دنیا است	
رتبه ایران از ۱۳۸ کشور	متغیر
۱	شیوع ایدز (بر اساس درصد از جمعیت بزرگسال)
۸	میزان شیوع مالاریا (در هر ۱۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت)
۹	بدهی عمومی دولت (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۱۱	نرخ ثبت‌نام در آموزش ابتدایی (درصد خالص)
۱۷	تأثیر بیماری مالاریا بر کسب‌وکارها
۱۸	شاخص اندازه بازار داخلی
۱۸	تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید بر اساس میلیارد دلار)
۲۲	نرخ پس‌انداز ناخالص ملی (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۲۳	تعداد خطوط تلفن ثابت به ازای هر ۱۰۰ نفر

متغیرهای برتر ایران به طور عمده به ارکان بهداشت و آموزش ابتدایی (۴ متغیر شیوع ایدز، میزان شیوع مالاریا، تأثیر بیماری مالاریا بر کسب‌وکارها، و نرخ ثبت‌نام در آموزش ابتدایی)، اندازه بازار (۲ متغیر شاخص اندازه بازار داخلی، و تولید ناخالص داخلی)، محیط اقتصاد کلان (۲ متغیر نرخ پس‌انداز ناخالص ملی، و بدهی عمومی دولت) و زیرساخت‌ها (۱ متغیر تعداد خطوط تلفن ثابت) بازمی‌گردد.

جدول ۴۷: ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور آخر دنیا رقابت می‌کند؟

متغیرهایی که ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶ جزء ۳۰ کشور آخر دنیا است

رتبه ایران از ۱۳۸ کشور	متغیر
۱۰۸	قابل تأمین بودن هزینه استفاده از خدمات مالی
۱۰۸	حقوق قانونی وام‌دهنده و وام‌گیرنده (بین ۰ تا ۱۰)
۱۰۸	پهنای باند اینترنت کشور به ازای هر کاربر
۱۰۸	ظرفیت نوآوری بنگاه‌ها
۱۰۹	پیچیدگی و بار تشریفات گمرکی
۱۰۹	تعداد اشتراک اینترنت پرسرعت بی‌سیم در هر ۱۰۰ نفر جمعیت
۱۱۰	دسترسی به سرمایه مخاطره‌آمیز
۱۱۱	کیفیت زیرساخت‌های حمل‌ونقل هوایی
۱۱۳	دسترسی به اینترنت در مدارس
۱۱۳	تناسب پرداخت‌ها و بهره‌وری نیروی کار
۱۱۶	شفافیت در سیاست‌گذاری دولت
۱۱۶	قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه گزارش‌های مالی
۱۱۷	حمایت از منافع سهام‌داران اقلیت
۱۱۷	حمایت از سرمایه‌گذاران (۰ تا ۱۰)
۱۱۷	سطح خدمات مالی در تأمین نیازهای کسب‌وکار
۱۱۹	میزان صادرات (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۱۲۱	میزان ارائه آموزش‌های ضمن خدمت به نیروی کار
۱۲۲	ظرفیت کشور در نگهداشت افراد با استعداد
۱۲۲	استحکام مالی بانک‌ها

(ادامه جدول در صفحه بعد)

ادامه جدول ۴۷: ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور آخر دنیا رقابت می‌کند؟
متغیرهایی که ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۶ جزء ۳۰ کشور آخر دنیا است

رتبه ایران از ۱۳۸ کشور	متغیر
۱۲۳	انعطاف‌پذیری در تعیین دستمزد
۱۲۴	همکاری در روابط نیروی کار - کارفرما
۱۲۴	سهولت دسترسی به وام
۱۲۴	جذب فناوری در سطح بنگاه‌ها
۱۲۶	حمایت از مالکیت فکری
۱۲۶	شدت رقابت داخلی
۱۲۶	ظرفیت کشور در جذب افراد با استعداد
۱۲۷	میزان مشتری‌مداری بنگاه‌ها
۱۲۸	اثر بخشی سهام‌داران و هیئت مدیره شرکت‌ها
۱۲۸	تنظیم بازار بورس
۱۳۰	اتکاء به مدیران حرفه‌ای (بدون دخالت روابط)
۱۳۰	گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها
۱۳۰	تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی
۱۳۱	تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)
۱۳۳	تأثیر قوانین ناظر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر کسب‌وکارها
۱۳۵	نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)
۱۳۷	رواج مالکیت خارجی
۱۳۷	مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان)
۱۳۸	تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی)

همان‌گونه که در جدول شماره ۴۷ می‌توان مشاهده نمود، ایران در حوزه تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی) با کسب رتبه ۱۳۸ از ۱۳۸ کشور، آخرین رتبه جدول را به خود اختصاص داده است. رواج مالکیت خارجی و مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان) نیز، هر یک با ثبت رتبه ۱۳۷ (یعنی تنها یک رتبه کمتر از آخرین کشور) سایر حوزه‌هایی هستند که باید با نگاه جدی‌تری به آنها پرداخته شود. سایر ضعف‌های کشور که آن را در میان ده کشور آخر جدول قرار داده است عبارتند از: نسبت واردات به تولید ناخالص

داخلی (بر اساس درصد)^۲، تأثیر قوانین ناظر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر کسب‌وکارها، تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)، تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی، گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها، اتکاء به مدیران حرفه‌ای (بدون دخالت روابط)، تنظیم بازار بورس و اثربخشی سهام‌داران و هیئت مدیره شرکت‌ها. پرداختن به این ضعف‌ها که طیف متنوعی از مسائل نهادی و زیرساختی تا مالی، فناوری و نوآوری را دربرمی‌گیرند می‌تواند به کاهش چالش‌های کسب‌وکار در کشور کمک شایانی کند. از این‌رو، در جدول شماره ۴۸، مشکلات اصلی کسب‌وکار در ایران از نظر فعالان اقتصادی به تفکیک سال‌های انجام گزارش رقابت‌پذیری جهانی از سال ۲۰۱۱-۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷-۲۰۱۶ قابل مشاهده است.

جدول ۴۸: مشکلات اصلی کسب‌وکار در ایران چیست؟

مشکلات اصلی کسب‌وکار در ایران از نظر فعالان اقتصادی (بر اساس ترتیب اهمیت)							
ترتیب اهمیت مشکلات به تفکیک گزارش‌های رقابت‌پذیری جهانی							
	۲۰۱۰-۲۰۱۱	۲۰۱۱-۲۰۱۲	۲۰۱۲-۲۰۱۳	۲۰۱۳-۲۰۱۴	۲۰۱۴-۲۰۱۵	۲۰۱۵-۲۰۱۶	۲۰۱۶-۲۰۱۷
دسترسی به منابع تأمین مالی	۱	۱	۱	۳	۱	۱	۱
تورم	۳	۳	۳	۴	۳	۴	۲
بوروکراسی ناکارآمد دولتی	۴	۴	۵	۵	۴	۳	۳
بی‌ثباتی سیاست‌ها	۲	۲	۲	۱	۲	۲	۴
فساد	۹	۱۰	۹	۷	۶	۷	۵
نامناسب بودن زیرساخت‌ها	۵	۵	۶	۶	۵	۵	۶
مقررات ارزی	۱۰	۷	۴	۲	۷	۶	۷
قوانین کار محدودیت‌زا	۶	۶	۷	۸	۸	۸	۸
نرخ‌های مالیات	۱۲	۱۱	۱۰	۱۲	۱۱	۹	۹
نیروی کار غیرمتخصص	۷	۸	۱۲	۹	۱۰	۱۱	۱۰
فقر اخلاق کار در نیروی کار ملی	۸	۹	۸	۱۰	۹	۱۲	۱۱
ظرفیت ناکافی برای نوآوری	بعداً اضافه شد	بعداً اضافه شد	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۲
مقررات مالیاتی	۱۱	۱۲	۱۱	۱۴	۱۲	۱۰	۱۳
جرم و دزدی	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۴	۱۵	۱۴
بی‌ثباتی حکومت (کودتا)	۱۳	۱۳	۱۴	۱۱	۱۵	۱۴	۱۵
پائین بودن سطح بهداشت عمومی	۱۴	۱۴	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶

^۲ - نسبت این متغیر در ایران بسیار کم‌تر از کشورهای برتر در این متغیر است.

مجمع جهانی اقتصاد بر اساس نظرسنجی از مدیران ارشد بنگاه‌ها به طور سالانه به احصاء مشکلات اصلی کسب-وکارها می‌پردازد. بنابر آنچه از جدول ۴۸ برمی‌آید، فعالان اقتصادی ایران در ۶ دوره از ۷ دوره حضور در نظرسنجی، اصلی‌ترین مشکل کسب‌وکار را دسترسی به منابع تأمین مالی عنوان کرده‌اند. به طور استثناء، در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۴-۲۰۱۳ (برابر با سال ۱۳۹۲ شمسی)، این مؤلفه جای خود را به عامل بی-ثباتی سیاست‌ها داده است و دسترسی به منابع تأمین مالی تنها در این سال به عنوان سومین مشکل یاد شده است. به طور کلی و به استثناء دو سال، می‌توان بی‌ثباتی سیاست‌ها را دومین مشکل فعالان اقتصادی قلمداد کرد. با این حال، در گزارش سال جاری بی‌ثباتی سیاست‌ها به جایگاه چهارم نزول کرده است و تورم که همواره در جایگاه سوم یا چهارم بوده است، برای نخستین بار به دومین مشکل فعالان کسب‌وکار تبدیل شده است. بوروکراسی ناکارآمد دولتی نیز که همیشه در جایگاه چهارم یا پنجم قرار داشته است، در دو سال آخر نظرسنجی با تبدیل شدن به مشکل سوم، از چالش‌آفرینی دیوانسالاری دولتی در مسیر فعالیت‌های اقتصادی حکایت دارد. فساد از رتبه نهم و دهم در دو سال اول گزارش، به تدریج به مشکل جدی‌تری بدل شده است. به‌گونه‌ایکه، در گزارش اخیر فعالان اقتصادی از آن به عنوان پنجمین مشکل اصلی کسب‌وکارها یاد کرده‌اند. در هفت سال انجام گزارش، نامناسب بودن زیرساخت‌ها، مشکل پنجم یا ششم کسب‌وکارها عنوان شده است. مقررات ارزی، با کسب رتبه‌های ۱۰، ۷، ۴، ۲، ۶ تنوع بیشتری را در اهمیت، تجربه کرده است. این عامل در سال جاری مشکل هفتم از سوی فعالان اقتصادی برشمرده شده است. قوانین کار محدودیت‌زا، چهار سال متوالی به عنوان مشکل هشتم ذکر شده است. نرخ‌های مالیات نیز، با صعود از رتبه ۱۲ در اولین سال، به رتبه ۹ در دو سال آخر اهمیت بیشتری یافته است. مشکل نیروی کار غیرمتخصص در سه سال اخیر به مشکل دهم و یازدهم تبدیل شده است. این درحالی‌ست که در دو سال اول انجام گزارش در درجه هفتم و هشتم قرار داشته است. فقر اخلاق کار نیز به تدریج کمرنگ‌تر و در سال جاری مشکل یازدهم شناخته شده است. ظرفیت ناکافی برای نوآوری، چهار سال مشکل سیزدهم و امسال مشکل دوازدهم ارزیابی شده است. مقررات مالیاتی، جرم و دزدی، بی‌ثباتی حکومت و پائین بودن سطح بهداشت عمومی به عنوان مشکلات سیزدهم تا شانزدهم در رده‌های آخر اهمیت قرار گرفته‌اند.

۱۰. جمع بندی

شاخص رقابت پذیری جهانی، تصویری از میزان پیچیدگی رقابت پذیری کشورها در ۱۲ رکن ارائه می دهد که مطالعه دقیق وضعیت این ارکان می تواند به شناخت بهتر شرایط اقتصادی کشور در مقایسه با سایر کشورها کمک کند. در این گزارش تلاش شد با مطالعه وضعیت ایران در ۱۱۴ متغیر اقتصادی در قیاس با گزارش رقابت-پذیری سال گذشته، در کنار بررسی کشورهای موفق و هم رده ایران در تمامی ارکان، تصویر شفافی از بهبود یا تضعیف وضعیت نماگرهای اقتصادی کشور جهت اولویت بخشی به اصلاحات سیاستی ارائه گردد. همچنین، نقاط قوت و ضعف ایران برابر با آنچه در این گزارش تحلیل شده است، می تواند به ابزاری تبدیل گردد که چراغ راه اتخاذ اصلاحات مؤثر در راستای افزایش بهره وری و ارتقاء سطح زندگی مردم باشد. به نظر می رسد پرداختن به هریک از ۳۸ نماگری که ایران در آنها در ۳۰ رتبه انتهایی جدول قرار دارد، نه با بهبودهای کوتاه مدت، بلکه با برنامه ریزی های متقن در راستای حصول پیشرفت های تدریجی در میان مدت یا بلندمدت بتواند تأثیر قابل ملاحظه ای در حل چالش های اصلی محیط کسب و کار و ارتقاء رفاه اقتصادی جامعه بازی کند. بی شک، بازنگری در تعرفه های تجاری، افزایش کارایی بازار نیروی کار، بهبود دسترسی به تسهیلات و منابع مالی، افزایش مالکیت خارجی، مهار تورم، افزایش رقابت داخلی و حمایت از مالکیت فکری در کنار پرداختن به معضل فساد و بی ثباتی سیاست ها از میان بسیاری اقدامات دیگر باید در دستور کار تصمیم سازان اقتصادی کشور قرار گیرند.

در پایان، امید می رود این گزارش، ضمن ایجاد زمینه گفت و گو میان دولت، بنگاه ها و جامعه مدنی بتواند تصمیم گیران اقتصادی کشور را در شناسایی نقاط ضعف و قوت رقابت پذیری ملی و موانع فراراه توسعه اقتصادی یاری دهد زیرا بهبود رقابت پذیری تنها با انجام اصلاحات در حوزه هایی که در بلندمدت بر بهره وری اثرگذار هستند محقق می گردد.

۱۱. منابع

- The Global Competitiveness Report 2016–2017
- The Global Competitiveness Report 2015–2016
- The Global Competitiveness Report 2014–2015
- The Global Competitiveness Report 2013–2014
- The Global Competitiveness Report 2012–2013
- The Global Competitiveness Report 2011–2012
- The Global Competitiveness Report 2010–2011